

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Noora-Maria Pajarinen

RUOTSINSUOMALAISET EU-VAALEISSA

Kaksoiskansalaisuuden vaikutus äänestämiseen

Liiketalous
2025

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Noora-Maria Pajarinen
Opinnäytetyön nimi	Ruotsinsuomalaiset EU-vaaleissa: Kaksoiskansalaisuuden vaikutus äänestämiseen
Vuosi	2025
Kieli	suomi
Sivumäärä	54 + 1 liite
Ohjaaja	Marjo Nyström

Tämä opinnäytetyö tarkasteli ruotsinsuomalaisten kaksoiskansalaisten äänestyskäyttäytymistä Euroopan parlamentin vaaleissa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, rekisteröivätkö kaksoiskansalaiset äänensä Suomeen vai Ruotsiin, kuinka hyvin he tuntevat EU-vaaleihin liittyvät säännökset, erityisesti niin sanotun yhden äänen säännön, sekä millaisia kehitysehdotuksia voitiin esittää EU-vaalien äänestysprosessin, tiedottamisen ja valvonnan parantamiseksi.

Tutkimus perustui oikeusdogmaattiseen lähestymistapaan, jota täydennettiin laadullisella analyysillä. Aineisto kerättiin Microsoft Forms -kyselylomakkeella, johon vastasi 46 henkilöä, sekä asiantuntijahaastatteluilla. Lisäksi tutkimuksessa hyödynnettiin oikeudellisia lähteitä, aiempia tutkimuksia ja tilastoja. Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä olivat kaksoiskansalaisuus, äänioikeus, kaksoisäänestäminen ja EU-vaalit.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että enemmistö vastaajista äänesti Ruotsin ehdokkaita, ja tärkeimmät äänestyspäätökseen vaikuttavat tekijät olivat asuinmaa, parempi tietoisuus ehdokkaista sekä poliittiset vakaumukset. Kyselyyn vastanneista suurin osa tunsu EU-vaaleihin liittyvät ehdokkaat ja puolueet melko hyvin, mutta tiedottamisessa havaittiin puutteita. Moni vastaaja koki epäselvyyksiä rekisteröintimenettelyssä sekä yhden äänen säännön valvonnassa. Tutkimus osoitti, että kaksoiskansalaisten äänestämiseen liittyvää tietotusta ja valvontamekanismeja tulisi kehittää, jotta vaalien oikeudenmukaisuus ja avoimuus voitaisiin varmistaa paremmin.

Avainsanat europarlamenttivaalit, kaksoiskansalaisuus, äänestyskäyttäytymisen, lainsäädäntö, ruotsinsuomalaiset

ABSTRACT

Author	Noora-Maria Pajarinen
Title	Swedish Finns in European Elections: The Impact of Dual Citizenship on Voting
Year	2025
Language	Finnish
Pages	54 + 1 annex
Name of Supervisor	Marjo Nyström

This thesis examined the voting behavior of Finnish-Swedish dual citizens in the European Parliament elections. The aim of the study was to determine the factors that influenced whether dual citizens registered their votes in Finland or Sweden, how well they understood the regulations related to the EU elections, particularly the "one person, one vote" rule, and what improvements could be suggested for the voting process, information dissemination, and election monitoring in EU elections.

The study was based on a legal-dogmatic approach, complemented by qualitative analysis. Data were collected through a Microsoft Forms survey, which received 46 responses, as well as expert interviews. In addition, the study utilized legal sources, previous research, and statistical data. The key concepts of the study included dual citizenship, voting rights, double voting, and EU elections.

The results showed that the majority of respondents voted for Swedish candidates, with the most important factors influencing their voting decisions being their country of residence, greater familiarity with the candidates, and political beliefs. Most survey respondents were fairly knowledgeable about the candidates and parties in the EU elections, but deficiencies in information dissemination were observed. Many respondents experienced uncertainties regarding the registration process and the enforcement of the "one person, one vote" rule. The study indicated that the communication and monitoring mechanisms related to dual citizens' voting should be improved to ensure greater fairness and transparency in elections.

Keywords European parliament elections, dual nationality, voting behaviour, legislation, Sweden Finns

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
1.1	Tutkimuksen aihe ja tavoitteet	9
1.2	Aiemmat tutkimukset	10
1.3	Tutkimuskysymykset.....	12
1.4	Aiheen rajaus	13
1.5	Tutkimusmenetelmät ja tutkimusmenetelmät.....	13
2	EUROOPAN PARLAMENTIN VAALIT JA NIIDEN TAUSTA	17
2.1	Parlamentin tehtävät	17
2.2	EU:n historia ja kehitys lyhyesti	18
2.3	EU-vaalien kehitys.....	20
2.4	EU-vaaleja ohjaava lainsäädäntö	22
2.5	EU-vaalien äänestysprotokolla Suomessa ja Ruotsissa	23
2.6	EU-vaalien merkitys demokratialle.....	24
3	KAKSOISKANSALAISUUS	26
3.1	Kansalaisuuslaki	26
3.2	Kaksoiskansalaisuuden lyhyt historia Suomessa ja Ruotsissa	27
4	SUOMEN VAALILAINSÄÄDÄNTÖ.....	30
4.1	Suomen vaalilaki	30
4.2	Suomen rikoslaki ja kaksoisäänestämisen rangaistavuus.....	31
4.3	Kaksoiskansalaisten äänioikeus Suomessa	32
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	34
5.1	Kyselytutkimuksen tulokset	34
5.2	Asiantuntijoiden näkemykset	41
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	43
6.1	Tutkimuksen luotettavuus	44

6.2 Jatkotutkimusehdotukset	46
LÄHTEET	48
LIITTEET	55

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuva 1 Euroopan parlamentin järjestäytymisistunto 2024-2029	21
Kuva 2: Vertailutyökalu kahden edellisen parlamentin järjestäytymisistunnosta	21
Kuvio 1 Vastaajien ikäjakauma.....	35
Kuvio 2 Äänestäminen vuonna 2024	36
Kuvio 3 Äänestyspäätökseen vaikuttaneet tekijät.....	37
Kuvio 4 Poliitiikan ja uutisoinnin seuranta.....	38
Kuvio 5 Tyytyväisyys tiedottamiseen	38

LIITELUETTELO

LIITE 1. Kyselytutkimus

1 JOHDANTO

Kaksoiskansalaisten äänioikeus Euroopan parlamentin vaaleissa (EU-vaalit) on ajankohtainen ja monimutkainen ilmiö, joka heijastaa Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioiden eroja vaalijärjestelmissä ja lainsäädännössä. Tämän tutkimuksen kohteena ovat Ruotsissa asuvat ruotsinsuomalaiset kaksoiskansalaiset ja heidän mahdollisuutensa osallistua EU-vaaleihin kahdessa eri maassa. Euroopan parlamentissa Suomella on 15 ja Ruotsilla 21 edustajaa vuoden 2024 vaalien jälkeen. Tämä asettaa kaksoiskansalaiset tilanteeseen, jossa he voivat vaikuttaa eri tavoin EU-politiikkaan riippuen siitä, kummassa maassa he rekisteröivät äänensä. (Valtioneuvosto, 25.7.2024; Euroopan parlamentti, n.d.a; Euroopan parlamentti, n.d.b.)

Nykyisten käytäntöjen mukaan kaksoiskansalaiset voivat saada äänioikeusilmoitukset molemmista kansalaisuusmaistaan, mikä avaa teoreettisen mahdollisuuden myös kaksoisäänestämiseen. Kaksoisäänestäminen EU-vaaleissa on kuitenkin laiton teko, sillä EU-lainsäädäntö edellyttää, että jokainen kansalainen käyttää ääntään vain yhdessä jäsenvaltiossa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 93/109/EY). Tämän periaatteen valvominen on haastavaa, sillä EU-maiden välillä ei ole tehokasta tietojenvaihtojärjestelmää, joka estäisi kaksoisäänestämisen. Lisäksi tilanteessa, jossa kaksoiskansalainen äänestää toisessa maassa, äänestyskäyttäytymistä ei rekisteröidä toisen maan järjestelmään automaattisesti, mikä puolestaan voi vaikuttaa kyseisen maan äänestysprosenttiin ja tämä herättää kysymyksiä vaalijärjestelmien oikeudenmukaisuudesta. Äänioikeudesta Euroopan parlamentin vaaleissa säädetään Vaalilain 1 luvun 2 §:n 2 momentissa. Kaksoisäänestäminen on kielletty Vaalilain 12 luvun 161 §:ssä ja Rikoslain 14 luvun 3 §:ssä. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 93/109/EY, 1993; VL 714/1998; RL 39/1889.)

1.1 Tutkimuksen aihe ja tavoitteet

Tutkimuksen aiheena on Ruotsissa asuvien ruotsinsuomalaisten kaksoiskansalaisten äänestyskäyttäytyminen EU-vaaleissa, heidän valintansa siitä, kumman maan ehdokasta he äänestävät ja käytännölliset sekä oikeudelliset tekijät äänestysprosessiin liittyen. Aihe liittyy laajempaan keskusteluun siitä, kuinka kaksoiskansalaisuus ja EU-maiden erilaiset vaalijärjestelmät tuovat haasteita vaalioikeuden yhdenmukaiselle toteutumiselle ja valvonnalle, sekä siihen, ettei maiden väliset järjestelmät ja viranomaiset kommunikoi tehokkaasti keskenään. Vaikka EU:lla on yhteinen direktiivi (93/109/EY), jonka mukaan jokaisella kansalaisella on oikeus äänestää vain yhdessä maassa EU-vaaleissa, kaksoiskansalaisten kohdalla tämän sääntelyn noudattaminen ja valvonta osoittautuu haasteelliseksi. Käytännössä kun Euroopan unionin neuvosto säätää direktiivin, se asettaa jäsenvaltioille velvoitteen saavuttaa direktiivissä määritellyt tavoitteet tietyn määräajan kuluessa. Kuitenkin jäsenvaltiot saavat itse päättää, millä tavoin nämä tavoitteet pannaan täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä, kuten vaalilaissa ja rikoslaissa Suomessa on tehty. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 93/109/EY, 1993; VL 714/1998; RL 39/1889.)

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millä perusteilla Suomen ja Ruotsin kaksoiskansalaiset tekevät päätöksen siitä, kumman maan ehdokasta he äänestävät EU-vaaleissa, sekä mitä tekijöitä heidän päätöksensä taustalla vaikuttaa. Lisäksi tutkimuksessa kartoitetaan, miten hyvin kaksoiskansalaiset ovat tietoisia äänioikeuteensa liittyvästä yhden äänen säännöstä ja kokevatko he kaksoisäänestämisen teoriassa mahdolliseksi. Tarkastelun kohteena ovat myös heidän kokemuksensa vaaliprosessista, kuten äänioikeuden rekisteröinnistä, sekä mahdolliset parannusehdotukset äänestämisyjärjestelmään ja tiedottamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, miten tiedon puute tai sääntelyn epäselvyydet vaikuttavat kaksoiskansalaisten valintoihin ja tietoisuuteen oikeuksistaan. Tavoitteena on paitsi ymmärtää kaksoiskansalaisten

äänestyskäyttäytymisen taustat sekä tuottaa tietoa, joka tukee EU-vaalien valvontamekanismien ja viestinnän parantamista.

Oikeusministeriön vaalijohtaja Arto Jääskeläinen on Iltalehden haastattelussa (29.5.2024) ilmaissut kaksoisäänestämisen valvonnan olevan puutteellista ja tuonut esille tarpeen EU-tason sääntelylle ongelman ratkaisemiseksi. Tässä tutkimuksessa pyritään lisäämään ymmärrystä kaksoiskansalaisten äänestysprosesseista ja EU-vaalien valvonnasta sekä selvittämään, voisiko viranomaisten välistä yhteistyötä maiden välillä kehittää. Tutkimuksessa selvitetään myös asiantuntijoiden näkemyksiä aiheesta. Tutkimus täydentää olemassa olevaa tietoa kaksoiskansalaisten äänioikeuden käytöstä ja EU-vaalien valvontaan liittyvistä haasteista. Koska kaksoisäänestämistä ja siihen liittyviä kysymyksiä on tutkittu vain vähän, tutkimus tarjoaa tärkeää ja ajankohtaista tietoa, jolla voi olla merkitystä sekä EU-vaalipolitiikan kehittämisessä että jäsenvaltioiden vaalijärjestelmien yhdenmukaistamisessa. (Iltalehti, 29.5.2024; Valta, 26.9.2024).

1.2 Aiemmat tutkimukset

Kaksoiskansalaisten äänioikeudesta ja erityisesti kaksoisäänestämisestä EU-vaaleissa ei vaikuta olevan juurikaan opinnäytetöitä suomeksi. Vaikka kaksoiskansalaisuudesta yleisesti sekä siihen liittyvistä oikeuksista, haasteista ja mahdollisuuksista on olemassa runsaasti tutkimuksia ja artikkeleita, juuri kaksoiskansalaisten äänestyskäyttäytymistä EU-vaaleissa on käsitelty vain vähän, jos lainkaan. Theseus-palvelusta ei ole löydettävissä opinnäytetöitä, jotka käsitelisivät tätä aihetta tarkemmin. Sen sijaan aiheeseen liittyviä, mutta sitä vain sivuavia tutkimuksia ja artikkeleita löytyy runsaasti, mikä korostaa tämän aiheen tutkimuksellista tärkeyttä.

Aiemmat tutkimukset ovat käsitelleet esimerkiksi kaksoiskansalaisuuden vaikutusta yksilön sosiaaliseen ja kansalliseen identiteettiin. Sanfrid Sjön pro gradu -tutkielma (2016) tarkastelee kansallisuuden vaikutuksia identiteettiin ja

lojaalisuuteen, kun taas artikkelissa "Kahden valtion kansalaiset" käsitellään Suomen kaksoiskansalaisuuslakia, erityisesti kaksoiskansalaisten poliittisia oikeuksia ja niihin liittyviä haasteita. (Sanfrid Sjö, 2016; Harinen ja muut, 2006.)

Ulkomailla asuvien suomalaisten poliittista osallistumista ja kansallisen identiteetin muodostumista on myös tutkittu. Johanna Peltoniemen väitöskirja "On the Borderlines of Voting" (2018) tarkastelee suomalaisten poliittista osallistumista Ruotsissa ja muissa maissa. Peltoniemi havaitsi, että ulkosuomalaisten äänestysaktiivisuus on alhainen ja joustavat menetelmät, kuten postiäänestys, voisivat lisätä osallistumista. Tämä havainto on merkityksellinen myös kaksoiskansalaisten EU-vaaleihin osallistumisen näkökulmasta. (Peltoniemi, 2018.)

Jussi Ronkaisen väitöskirja "Väliiviivakansalaiset" (2009) käsittelee monikansalaisuutta ja sen vaikutusta yhteiskunnalliseen osallistumiseen, mukaan lukien äänestyskäyttäytyminen. Ronkainen tuo esiin, että monikansalaiset kokevat kansalaisuutensa eri tavoin, mikä voi vaikuttaa suhtautumiseen EU-vaaleihin ja äänestysaktiivisuuteen. (Ronkainen, 2009.)

Vaikka monia mielenkiintoisia tutkimuksia kaksoiskansalaisuudesta, ulkosuomalaisuudesta ja EU-vaaleista on olemassa, juuri kaksoiskansalaisten, erityisesti ruotsinsuomalaisten, äänestyskäyttäytymistä EU-vaaleissa ei ole käsitelty kattavasti. Ainakaan suomenkielisiä opinnäytetöitä aiheesta ei vaikuta olevan saatavilla. Tämä tutkimus täyttää näin ollen merkittävän tutkimusaukon ja tuo uutta tietoa ruotsinsuomalaisista kaksoiskansalaisista väestöryhmänä ja heidän äänestyspäätöstensä taustoista. Lisäksi se nostaa esiin kaksoisäänestämisen teoreettisen mahdollisuuden, jonka vähäinen tutkimus ja yhteiskunnallinen keskustelu tekevät aiheesta ajankohtaisen ja tärkeän.

1.3 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää Suomen ja Ruotsin kaksoiskansalaisten äänestyskäyttäytymistä Euroopan parlamentin vaaleissa. Tutkimuksessa pyritään vastaamaan seuraaviin pääasiallisiin kysymyksiin:

- Mitkä tekijät vaikuttavat Suomen ja Ruotsin kaksoiskansalaisten päätökseen rekisteröidä äänensä joko Suomessa tai Ruotsissa?

Tämän kysymyksen avulla pyritään ymmärtämään, mitä syitä kaksoiskansalaiset pitävät tärkeimpinä äänestyspäätöksensä taustalla, kuten asuinmaa, kansallinen politiikka tai ehdokkaiden ja puolueiden tuntemus.

- Kuinka tietoisia kaksoiskansalaiset ovat EU-vaaleihin liittyvistä säännöistä, erityisesti yhden äänen säännöstä ja sen käytännön vaikutuksista?

Tavoitteena on selvittää, miten hyvin vastaajat ymmärtävät lainsäädännön asettamat rajoitteet ja velvoitteet sekä miten tiedon puute mahdollisesti vaikuttaa heidän käyttäytymiseensä.

- Millaisia parannusehdotuksia voidaan esittää EU-vaalien äänestysprosessin, tiedottamisen ja valvontamekanismien kehittämiseksi?

Tämän kysymyksen kautta pyritään keräämään sekä kaksoiskansalaisten että asiantuntijoiden näkemyksiä ja ehdotuksia, jotka voivat edistää EU-vaalien toimivuutta ja luotettavuutta.

Tutkimuksen rakenne ja kysymykset on suunniteltu siten, että ne kattavat vastaajien taustatiedot, äänestämiskokemukset, tietoisuuden vaalilainsäädännöstä sekä näkemykset prosessin kehittämisestä. Tavoitteena on tarjota kokonaiskuva kaksoiskansalaisten osallistumisesta EU-vaaleihin ja nostaa esiin merkittäviä kehityskohteita.

1.4 Aiheen rajaus

Tutkimuksessa keskitytään Ruotsissa asuviin Suomen ja Ruotsin kaksoiskansalaisiin, jotka ovat äänestäneet EU-vaaleissa. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät muiden maiden kaksoiskansalaiset ja muut EU-maat kuin Suomi ja Ruotsi. Myöskään poliittisia ideologioita, puoluekantoja tai poliittisia asenteita ei käsitellä, sillä tutkimuksen painopiste on äänestyskäyttäytymisessä ja siihen liittyvissä lainsäädännöllisissä ja hallinnollisissa kysymyksissä.

Tutkimus painottuu Suomen lainsäädäntöön, eikä Ruotsin vaalilakia käsitellä yksityiskohtaisesti. Kuitenkin tarkastellaan lyhyesti, miten Suomen ja Ruotsin EU-vaalikäytännöt eroavat, kuten että Ruotsissa äänestetään ensisijaisesti puoluetta ja Suomessa ehdokasta. Tämä rajaus mahdollistaa tiiviin tarkastelun kaksoiskansalaisten äänioikeuden toteutumisesta Suomen ja Ruotsin välisessä kontekstissa. (Euroopan parlamentti, 16.7.2024a; Sveriges riksdag, n.d., Karlskoga, 27.6.2024.)

1.5 Tutkimusmenetelmät ja tutkimusmetodit

Tämän opinnäytetyön metodologiassa yhdistetään oikeusdogmaattinen (lainopillinen) lähestymistapa, laadullinen tutkimusote sekä määrällisen tutkimuksen analyysimenetelmiä. Oikeusdogmaattisessa osuudessa analysoidaan kaksoiskansalaisten äänioikeuteen ja kaksoisäänestämiseen liittyvää lainsäädäntöä sekä muuta aihetta koskevaa oikeudellista aineistoa. Tämä teoreettinen viitekehys muodostaa pohjan tutkimukselle: tarkastelemalla esimerkiksi EU-vaaleja ohjaavia säädöksiä (kuten ”yhden äänen sääntöä”) ja kansallisia vaalilakeja Suomessa ja Ruotsissa, saadaan kuva oikeudellisesta ja sääntelyyn perustuvasta toimintaympäristöstä, jossa ilmiötä analysoidaan. Oikeusdogmaattinen lähestymistapa tarkoittaa käytännössä sitä, että tutkimuksessa pyritään systemaattisesti tulkitsemaan ja jäsentämään voimassa olevaa oikeutta – tässä tapauksessa kaksoiskansalaisuuteen ja EU-vaaleihin liittyviä säännöksiä – jotta tiedetään, mitä laki asiasta sanoo ja millaisissa

puitteissa kaksoiskansalaisen äänestäminen tapahtuu. Tämä luo tutkimukselle vahvan teoreettisen kehyksen, johon empiirisiä havaintoja voidaan peilata. (Finto, n.d.)

Empiirisessä osuudessa tutkimus toteutetaan monimenetelmällisesti, yhdistäen laadullista ja määrällistä analyysiä. Laadullisessa tutkimusotteessa korostuu aineiston sisällön ymmärtäminen ja tulkinta: tavoitteena on hahmottaa, miksi ja miten ruotsinsuomalaiset kaksoiskansalaiset toimivat tietyllä tavalla äänestäessään, sen sijaan että keskityttäisiin pelkkiin lukumääriin tai prosenttijakaumiin. Määrällinen analyysi sen sijaan auttaa havainnollistamaan vastauksia selkeästi, esimerkiksi prosenttiosuuksina ja graafisina esityksinä, mikä tuo lisäarvoa tulosten esittämiseen. Määrällinen analyysi on erityisen hyödyllinen silloin, kun halutaan ymmärtää, kuinka laajasti tietyt ilmiöt, kuten kaksoisäänestämiseen liittyvät epäselvyydet tai tiedottamisen puutteet, esiintyvät vastaajien keskuudessa.

Tutkimuksen keskeisenä empiirisenä aineistonkeruumenetelmänä toimi Microsoft Forms -kyselylomake (Liite 1), joka laadittiin sekä suomeksi että ruotsiksi, jotta mahdollisimman moni kohderyhmään kuuluva pystyisi vastaamaan omalla äidinkielellään. Kyselylomakkeen avulla kerättiin tietoa ruotsinsuomalaisten kaksoiskansalaisten EU-vaaleissa äänestämisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Kyselyä jaettiin harkitusti kohderyhmää tavoittavissa kanavissa: vastaajia kutsuttiin mukaan esimerkiksi Facebookin Tukholman suomalaiset- ja Ruotsin suomalaiset -ryhmien kautta sekä Tukholman Suomen suurlähetystön sisäisellä sähköpostijakelulla. Koska kysely jaettiin julkisesti sosiaalisen median ryhmissä eikä sen vastaanottajia rekisteröity, ei ole mahdollista arvioida, kuinka monta henkilöä kysely tavoitti tai mikä oli vastausprosentti. Tämä on huomionarvoinen tekijä tutkimuksen analyysissä, sillä se rajoittaa mahdollisuuksia arvioida kyselyn edustavuutta koko ruotsinsuomalaisen kaksoiskansalaisyhteisön näkökulmasta.

Kyselylomakkeesta saadut vastaukset koostuivat sekä monivalintakysymyksistä että avoimista kommentteista. Määrällinen aineisto analysoitiin Microsoft Forms -

työkalun tarjoamien automaattisten jakaumien ja prosenttiosuuksien avulla, joiden pohjalta vastausten yleispiirteet ja erot eri vastaajaryhmien välillä voitiin hahmottaa. Tulosten esittämiseen käytettiin visuaalisia havainnollistuksia, erityisesti kuvioita ja pylväsdiagrammeja, jotka selkeyttivät aineiston tulkintaa. Kuvioiden luomisessa hyödynnettiin tekoälyavusteista (ChatGPT 4o) apua, jonka avulla vastausten esitysmuoto saatiin muotoiltua mahdollisimman ymmärrettäväksi ja visuaalisesti informatiiviseksi. Laadullinen aineisto, eli avoimet vastaukset, analysoitiin sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti teemoittelemalla esiin nousseita keskeisiä aiheita. Tämä yhdistetty lähestymistapa mahdollistaa sekä syvällisen ymmärryksen yksilöllisistä näkemyksistä että laajempien trendien hahmottamisen vastaajien keskuudessa.

Pelkkää kyselyaineistoa ei kuitenkaan pidetty riittävänä ilmiön syvälliseksi ymmärtämiseksi, minkä vuoksi tutkimuksessa hyödynnettiin myös asiantuntijahaastatteluja. Haastattelut kohdistettiin erityisesti vaalijärjestelmän asiantuntijoihin, joilla on käytännön näkemystä esimerkiksi kaksoisäänestämisen valvonnasta, tietojenvaihdosta maiden välillä ja muista vaalien hallinnollisista menettelyistä. Asiantuntijoina tutkimuksessa olivat Oikeusministeriön erityisasiantuntija Elina Rissanen, joka vastasi tutkimukseen liittyviin kysymyksiin sähköpostihaastattelun kautta, vuoden 2024 EU-vaaleissa vaalikoordinaattorina toiminut Veera Valta, jonka kanssa käytiin henkilökohtainen keskustelu kaksoisäänestämisen käytännön valvonnasta ja haasteista sekä Ruotsin vaaliviranomaiset, jotka vastasivat sähköpostitse muutamiin kysymyksiin liittyen Ruotsin käytäntöihin ja tietojenvaihtoon EU-vaalien yhteydessä.

Edellä kuvatulla monimenetelmällisellä lähestymistavalla pyritään varmistamaan, että tutkimus ei perustu vain yhteen tietolähteeseen tai näkökulmaan. Oikeusdogmaattisen analyysin tuottamaa teoriataustaa vasten voidaan peilata kyselytutkimuksen ja haastattelujen löydöksiä, mikä lisää johtopäätösten luotettavuutta. Eri menetelmillä hankitun tiedon vertailu ja yhdistäminen (triangulaatio) antaa kokonaisvaltaisen kuvan ruotsinsuomalaisten

kaksoiskansalaisten äänestyskäyttäytymisestä EU-vaaleissa. Yhdistämällä kirjallisuus- ja lakianalyysin, kyselylomakkeella saadut määrälliset havainnot sekä asiantuntijoiden laadulliset näkemykset, tutkimus muodostaa kattavan ja moniulotteisen kuvan tutkittavasta ilmiöstä. Tämä lähestymistapa mahdollistaa sekä ilmiön ymmärtämisen että yksilöiden kokemusten huomioimisen, mikä on olennaista, kun etsitään vastauksia tutkimuskysymyksiin ja pohditaan kehitysehdotuksia EU-vaalien äänestysprosessiin, tiedottamiseen ja valvontaan. (Suomisanakirja, n.d.)

2 EUROOPAN PARLAMENTIN VAALIT JA NIIDEN TAUSTA

Euroopan parlamentin vaalit (EU-vaalit) ovat merkittävä tapahtuma Euroopan unionissa, jossa jäsenmaiden kansalaiset valitsevat edustajansa Euroopan parlamenttiin. Nämä vaalit pidetään viiden vuoden välein kaikissa 27 EU-maassa, ja viimeisimmät vaalit järjestettiin 6.–9. kesäkuuta 2024. Vaaleissa äänestämällä kansalaiset valitsevat Euroopan parlamentin jäsenet, eli mepit (Members of the European Parliament), joiden tehtävänä on edustaa unionin 450 miljoonaa asukasta. Äänioikeus EU-vaaleissa on kaikilla EU-kansalaisilla, mikä tarkoittaa, että he voivat äänestää joko omassa kotimaassaan tai siinä EU-maassa, jossa he asuvat. Äänestäminen on laillista vain kerran samoissa vaaleissa, ja äänestäjä voi asettua ehdolle ainoastaan yhdessä maassa. Jokaisella jäsenmaalla on oma määrä meppijä, ja meppien määrä vaihtelee kuudesta aina 96:een, riippuen maan väkiluvusta. Vuoden 2024 vaaleissa valittiin yhteensä 720 meppiä. (Euroopan parlamentti, n.d.a.)

Vaaleissa sovelletaan suhteellista vaalitapaa, mikä tarkoittaa, että paikat parlamentissa jaetaan suhteessa kunkin puolueen saamiin ääniin. Järjestelmä mahdollistaa laajemman edustuksen eri puolueille ja näkökulmille. Ruotsissa äänestys keskittyy puolueiden ehdokaslistoihin, mutta äänestäjä voi antaa henkilökohtaisen äänen tietylle ehdokkaalle (personröst). Suomessa puolestaan äänestetään yksittäistä ehdokasta, ja valitut edustajat määräytyvät henkilökohtaisten äänimäärien perusteella. (Valmyndigheten, 23.11.2021; Valmyndigheten, 30.3.2021; Oikeusministeriö, n.d.a.)

2.1 Parlamentin tehtävät

Euroopan parlamentti on yksi Euroopan unionin keskeisimmistä toimielimistä. Sen päätehtäviin kuuluvat EU-lainsäädännön käsittely ja hyväksyminen, unionin talousarvion hyväksyminen sekä EU:n toimielinten toiminnan valvonta. Parlamentin jäsenet, eli mepit, käsittelevät säädöksiä, jotka koskevat esimerkiksi työmarkkinoita, ympäristönsuojelua ja kuluttajansuojaa. Näiden tehtävien kautta

parlamentti pyrkii varmistamaan, että EU:n politiikka toteutuu jäsenvaltioiden ja kansalaisten etuja huomioiden. Parlamentilla on myös tärkeä rooli Euroopan komission puheenjohtajan valinnassa. Euroopan komissio on Euroopan unionin toimeenpaneva elin, eli se vastaa unionin päätösten käytännön toteutuksesta, uusien säädösehdotusten laatimisesta ja EU:n toimintapolitiikan toimeenpanosta. Euroopan komission puheenjohtaja johtaa komission toimintaa, laatii sen poliittisen ohjelman ja vastaa EU:n päätösten täytäntöönpanosta. Tämä tehtävä tekee komission puheenjohtajan valinnasta merkittävän, sillä se vaikuttaa koko unionin politiikan suuntaan. (Euroopan parlamentti, n.d.c; Euroopan komissio, n.d.)

Euroopan parlamentin ja komission lisäksi EU:ssa toimii myös Eurooppa-neuvosto, jota ei pidä sekoittaa näihin kahteen toimielimeen; Eurooppa-neuvosto koostuu jäsenvaltioiden valtion- ja hallitusten päämiehistä ja vastaa EU:n strategisten linjausten määrittelystä, mutta se ei osallistu lainsäädäntöön tai komission valintaan. Näin ollen Euroopan parlamentti keskittyy lainsäädäntöön, talousarvioon ja valvontaan, kun taas Eurooppa-neuvosto ohjaa EU:n suuria strategisia päätöksiä ja komissio vastaa niiden käytännön toteutuksesta. (Euroopan komissio, n.d.; Euroopan unionin neuvosto, 9.1.2025; Euroopan parlamentti, n.d.c.)

Parlamentti muodostaa vaalien jälkeen poliittisia ryhmiä, joissa mepit työskentelevät yhdessä puolueohjelmien mukaisesti. Poliittiset ryhmät eivät rajoitu yhteen jäsenvaltioon, vaan ne koostuvat eri maiden edustajista, jotka jakavat samanlaiset poliittiset arvot. Tämä vaikuttaa parlamentin toimintaan ja päätöksentekoon, mutta on tärkeää huomioida, että nämä ryhmät eivät aina toimi yhtenäisesti. (Euroopan parlamentti, 16.7.2024a.)

2.2 EU:n historia ja kehitys lyhyesti

Euroopan unionin historia on monivaiheinen, ja sen kehitykseen ovat vaikuttaneet sekä integraatiopyrkimykset että erilaiset kriisit. Toisen maailmansodan jälkeen

Euroopan maat pyrkivät tiivistämään yhteistyötään estääkseen tulevat konfliktit ja edistääkseen taloudellista vakautta. Vuonna 1951 perustettiin Euroopan hiili- ja teräsyhteisö, joka oli ensimmäinen askel kohti syvempää integraatiota. Tätä seurasi vuonna 1957 Rooman sopimukset, joilla luotiin Euroopan talousyhteisö (ETY) ja Euroopan atomienergiayhteisö (Euratom). (Euroopan unioni, n.d.a.)

1960-luvulla jäsenmaat poistivat keskinäiset tullit, mikä lisäsi kaupankäyntiä ja taloudellista yhteistyötä. 1970-luvulla yhteisö laajeni, kun Tanska, Irlanti ja Yhdistynyt kuningaskunta liittyivät mukaan. 1980-luvulla Espanja ja Portugali liittyivät yhteisöön, ja vuonna 1986 allekirjoitettiin Euroopan yhtenäisasiakirja, joka tähtäsi sisämarkkinoiden luomiseen. (Euroopan unioni, n.d.b; Euroopan unioni, n.d.c; Euroopan unioni, n.d.d.)

Vuonna 1992 Maastrichtin sopimuksella perustettiin virallisesti Euroopan unioni, ja samalla suunniteltiin yhteisen valuutan, euron, käyttöönottoa. 1990-luvulla unioni laajeni edelleen, kun Itävalta, Suomi ja Ruotsi liittyivät jäseniksi. Vuonna 2004 tapahtui merkittävä laajentuminen, kun kymmenen uutta maata, pääasiassa Keski- ja Itä-Euroopasta, liittyi unioniin. (Euroopan unioni, n.d.e; Euroopan unioni, n.d.f.)

2000-luvulla EU on kohdannut useita haasteita, kuten finanssikriisin, muuttoliikkeen ja Britannian eron unionista. Nämä tapahtumat ovat herättäneet keskustelua EU:n rakenteista ja toimintatavoista sekä siitä, kuinka unioni voi vastata tulevaisuuden haasteisiin. (Euroopan unioni, n.d.f; Miettinen, 20.2.2024.)

Nykyään Euroopan unioni koostuu 27 jäsenvaltiosta, ja sen tavoitteena on edistää rauhaa, vakautta ja vaurautta Euroopassa. Unionin kehitys on ollut jatkuvaa tasapainoilua syvemmän integraation ja jäsenvaltioiden kansallisten intressien välillä.

2.3 EU-vaalien kehitys

Vuonna 1979 järjestettiin ensimmäiset suorat Euroopan parlamentin vaalit, joissa EU-kansalaisille tarjottiin mahdollisuus valita suoraan edustajansa. Tämä oli merkittävä askel unionin demokratisoitumisessa, sillä aiemmin parlamentin jäsenet nimittivät kansalliset parlamentit, mikä heikensi kansalaisten suoraa vaikutusvaltaa. Suorien vaalien myötä Euroopan parlamentti vahvisti rooliaan itsenäisenä ja demokraattisesti valittuna toimielimenä. (Salm, kesäkuu 2019.)

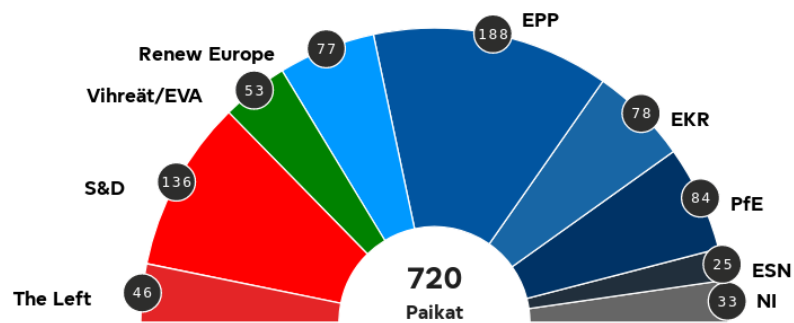
Lissabonin sopimuksen voimaantulo vuonna 2009 lisäsi entisestään parlamentin valtaoikeuksia lainsäädännön, budjetin hyväksymisen ja EU-toimielinten valvonnan osalta. Sopimuksen tavoitteena oli tehdä unionista demokraattisempi ja avoimempi. Myös "Spitzenkandidat"-prosessi, joka otettiin käyttöön vuoden 2014 vaaleissa, lisäsi läpinäkyvyyttä komission puheenjohtajan valinnassa. Prosessin avulla suurimmat poliittiset ryhmät nimeävät omat kärkiehdokkaansa puheenjohtajaksi, ja valinta perustuu EU-vaalien tuloksiin. Tämä antaa kansalaisille epäsuoran vaikuttamismahdollisuuden unionin johtoon. (Euroopan parlamentti, n.d.d; Tilindyte, huhtikuu 2019.)

Vuoden 2019 vaaleissa äänestysaktiivisuus nousi ensimmäistä kertaa yli 50 prosenttiin pitkän laskukauden jälkeen, mikä osoitti kasvavaa kiinnostusta EU-politiikkaa kohtaan. Vaaleissa parlamentin poliittinen tasapaino hajosi, kun suuret keskustaryhmät menettivät enemmistönsä, ja päätöksenteko vaati laajempia koalitioita. (Euroopan parlamentti, 24.9.2019.)

Vuoden 2024 vaaleissa tapahtui merkittävä poliittinen muutos, kun perinteisten keskustapuolueiden vaikutusvalta heikkeni ja oikeistopopulistiset sekä kansallismieliset ryhmät vahvistuivat. Tämä kehitys heijastaa kansalaisten muuttuvia asenteita ja painotuksia unionin politiikassa. (Euroopan parlamentti, 23.7.2024.)

Euroopan parlamentti 2024–2029

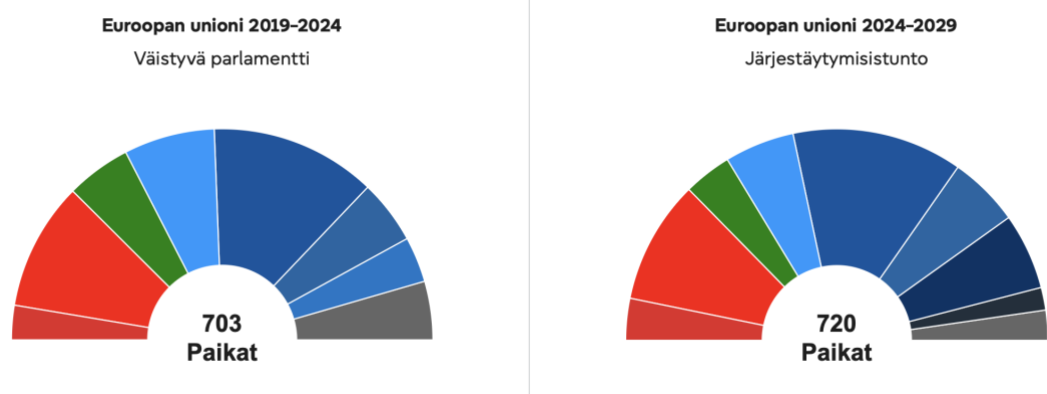
Järjestäytymisistunto

Lähde: Verianin Euroopan parlamentille toimittama tutkimus

Kuva 1 Euroopan parlamentin järjestäytymisistunto 2024–2029

Kuva 2: Vertailutyökalu kahden edellisen parlamentin järjestäytymisistunnosta

Nämä muutokset viittaavat siihen, että perinteisten keskustapuolueiden vaikutusvalta on heikentynyt, kun taas oikeistopopulistiset ja kansallismieliset

ryhmät ovat vahvistuneet. (Euroopan parlamentti, 23.7.2024; Euroopan parlamentti, n.d.e.)

2.4 EU-vaaleja ohjaava lainsäädäntö

EU-vaaleihin liittyvä lainsäädäntö koostuu sekä unionin yhteisistä säädöksistä että jäsenvaltioiden kansallisista määräyksistä. Unionin tasolla keskeisiä ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 14 artikla, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 20, 22 ja 223 artiklat sekä EU:n perusoikeuskirjan 39 artikla, jotka takaavat kansalaisille oikeuden osallistua EU-vaaleihin. Nämä säädökset määrittelevät muun muassa parlamentin kokoonpanon, äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden periaatteet. (Euroopan unionista tehty sopimus, art. 14; Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus, art. 20, 22 ja 223; Euroopan unionin perusoikeuskirja, art. 39.)

Euroopan parlamentin jäsenten valinnasta annetulla säädöksellä (1976), jota on päivitetty vuonna 2018, on pyritty yhtenäistämään vaalien käytäntöjä. Päivityksessä otettiin huomioon muun muassa sähköisen ja internet-äänestyksen mahdollisuus, vaalisalaisuuden turvaaminen sekä henkilötietojen suoja. Lisäksi säädös asetti äänikynnykset jäsenvaltioille, joissa on yli 35 parlamenttipaikkaa, sekä määräyksiä kaksinkertaista äänestämistä estävistä seuraamuksista. Vuoden 2018 lainsäädäntöuudistuksilla pyrittiin varmistamaan yhtenäisyys EU-vaaleissa ja edistämään demokratiaa. Säädöksissä asetettiin esimerkiksi velvoite käyttää suhteellista vaalitapaa ja noudattaa vähimmäisäänikynnyksiä. Lisäksi niissä huomioitiin digitaaliset vaalimenettelyt ja niiden turvallisuus. (Neuvoston päätös 2018/994.)

Direktiivi 93/109/EY sääntelee muiden jäsenvaltioiden kansalaisten äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta asuinvaltiossaan. Direktiivin mukaan EU-kansalaisilla on oikeus äänestää ja asettua ehdolle asuinmaassaan samoilla ehdoilla kuin maan omilla kansalaisilla. Direktiiviä päivitettiin vuonna 2013 parantamaan EU-

kansalaisten mahdollisuuksia osallistua EU-vaaleihin. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 93/109/EY.)

2.5 EU-vaalien äänestysprotokolla Suomessa ja Ruotsissa

EU-vaaleissa äänioikeus määräytyy kansalaisuuden ja asuinpaikan perusteella. Suomessa äänioikeus kuuluu kaikille Suomen kansalaisille ja muiden EU-maiden kansalaisille, jotka täyttävät 18 vuotta viimeistään vaalipäivänä ja ovat merkittyinä äänioikeusrekisteriin. Rekisterin ylläpidosta vastaa Digi- ja väestötietovirasto, joka laatii sen automaattisesti 46 päivää ennen vaaleja. Rekisteri sisältää tiedot äänioikeutetuista sekä heidän äänestyspaikoistaan. Äänioikeutetut saavat ilmoituskortin, ja mahdolliset virheet rekisterissä voidaan oikaista ennen vaalipäivää. (Digi- ja väestövirasto, n.d.; Oikeusministeriö, n.d.b.)

Suomessa äänestäminen tapahtuu joko ennakkoäänestyksenä, vaalipäivänä tai ulkomailla kirjeäänestyksen kautta. Ennakkoäänestys järjestetään kirjastoissa, kauppakeskuksissa ja muissa julkisissa tiloissa. Äänestämiseen tarvitaan henkilöllisyystodistus, ja kirjeäänestys ulkomailla edellyttää äänestysmateriaalin tilaamista etukäteen. (Digi- ja väestövirasto, n.d.; Oikeusministeriö, n.d. c.)

Ruotsissa EU-vaalien äänioikeus on automaattinen Ruotsin kansalaisille, mutta muiden EU-maiden kansalaisten on rekisteröidyttävä äänioikeusrekisteriin, jos he haluavat äänestää asuinmaassaan. Ruotsin vaaliviranomainen (Valmyndigheten) lähettää rekisteröitymiseen tarvittavat lomakkeet kaikille EU-kansalaisille, ja rekisteröityminen on tehtävä viimeistään 30 päivää ennen vaalipäivää. Jos EU-kansalainen haluaa äänestää kotimaassaan, hänen on poistettava tietonsa Ruotsin rekisteristä ilmoittamalla siitä vaaliviranomaiselle. (Sveriges riksdag, n.d.)

Kaksoiskansalaiset ovat erityisryhmä EU-vaalien äänioikeuden näkökulmasta. He saavat ilmoitukset äänioikeudestaan automaattisesti molemmista kansalaisuusmaistaan, eivätkä he tarvitse erillistä rekisteröitymistä äänestääkseen. Tämä mahdollistaa sen, että kaksoiskansalaiset voivat itse

päättää, missä maassa he äänestävät. Valvonnan puutteet kuitenkin avaavat teoreettisen mahdollisuuden kaksoisäänestämiseen. Sähköpostitse käydyssä keskustelussa Ruotsin vaaliviranomainen on vahvistanut, että EU-maiden välinen tiedonvaihto ei ole reaaliaikaista, eikä kaksoisäänestämistä voida estää, jos henkilö rekisteröityy ja äänestää molemmissa maissa. Lisäksi kaksoiskansalaisten tarkkaa lukumäärää ei tiedetä, koska Ruotsissa rekisteröidään kaksoiskansalaiset vain ruotsin kansalaisina. (Gradeen, 2024; Franzon, 2025.)

Kaksoisäänestäminen on laitton teko, ja siitä säädetään sekä EU:n direktiiveissä että kansallisissa laeissa. Esimerkiksi Suomessa vaalilaki (714/1998) ja rikoslaki (39/1889) kieltävät kaksoisäänestämisen. Joissain EU-maissa, esimerkiksi Belgiassa ja Luxemburgissa, on äänestyspakko, ja se tuo erityisiä haasteita kaksoiskansalaisille. EU-lainsäädäntö kieltää kaksoisäänestämisen, mutta tietojenvaihdon puutteet voivat johtaa tilanteisiin, joissa kansalaiset joutuvat rikkomaan joko äänestyspakkoa tai kaksoisäänestämistä koskevaa sääntöä. (Yle, 12.9.2018; Yle, 20.5.2014.)

2.6 EU-vaalien merkitys demokratialle

Euroopan parlamentin vaalit ovat maailman suurimmat ylikansalliset vaalit, joissa EU:n kansalaiset valitsevat suoraan edustajansa parlamenttiin. Vaalit tarjoavat mahdollisuuden vaikuttaa unionin poliittiseen suuntaan ja päätöksentekoon. Suorien vaalien käyttöönotto vuonna 1979 merkitsi merkittävää askelta EU:n demokratisoitumisessa. Parlamentti toimii EU:n lainsäätäjänä yhdessä ministerineuvoston kanssa, hyväksyy budjetteja ja valvoo unionin toimielimiä, mutta sen toimivaltuudet ovat rajalliset esimerkiksi ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, jossa jäsenvaltiot päättävät yksimielisesti. (Euroopan parlamentti, heinäkuu 2024.)

Äänestysaktiivisuus EU-vaaleissa vaihtelee jäsenvaltioittain, mikä heijastaa eroja kansalaisten osallistumishalukkuudessa ja kokemuksissa unionin päätöksenteosta. Helsingin yliopiston Eurooppa-tutkimuksen keskuksen yliopistotutkija Timo

Miettinen toteaa, että nuorille tärkeiden asioiden, kuten vapaan liikkuvuuden, Erasmus-ohjelmien ja yhteisen valuutan ympärille on haastavaa rakentaa poliittista keskustelua tai kiistaa. Tämä nostaa esiin kysymyksiä siitä, miten EU:n päätöksenteko voisi olla kansalaisille läheisempää ja saavutettavampaa. (Yle, 13.5.2019.)

EU-vaalit eivät ole ongelmattomia. Niiden yhteiset säännöt luovat pohjan demokratialle, mutta jäsenvaltioiden väliset erot, kuten vaalimenettelyt ja edustajien suhteellinen määrä, ovat herättäneet keskustelua tasapuolisuudesta. Pienten jäsenvaltioiden suhteellisesti suurempi paikkamäärä parlamentissa on ajoittain kyseenalaistettu.

EU-vaalien onnistuminen demokratian edistämässä riippuu pitkälti siitä, miten tehokkaasti kansalaisten osallistumista ja tietoisuutta pystytään lisäämään. Anna Lounaskorpi (2023) toteaa Pro Gradu -tutkielmassaan, että EU-vaalit ovat keskeinen väline demokraattisen legitimitetin vahvistamisessa, mutta unionin päätöksenteon avoimuus ja kansalaisten kokemukset osallisuudesta vaativat edelleen kehittämistä. (Lounaskorpi, toukokuu 2023.)

3 KAKSOISKANSALAIUUUS

Kaksoiskansalaisuus tarkoittaa tilannetta, jossa henkilö on samanaikaisesti kahden valtion kansalainen. Tämä voi syntyä eri tavoin, kuten syntymän, avioliiton tai kansalaisuuden hakemisen seurauksena. Kaksoiskansalaisuudella on monia etuja, kuten oikeus nauttia molempien valtioiden tarjoamista etuuksista, mutta se voi myös aiheuttaa haasteita, erityisesti silloin, kun kahden valtion lainsäädännöt ovat ristiriidassa keskenään.

3.1 Kansalaisuuslaki

Suomen kansalaisuuslaki (2003/359) säätelee kansalaisuuden saantia, säilyttämistä ja menettämistä. Vuoden 2003 laki mahdollisti kaksoiskansalaisuuden virallisesti, mikä oli merkittävä muutos aiempaan lainsäädäntöön, jossa kaksoiskansalaisuus hyväksyttiin vain erityistapauksissa, kuten syntyessä saatuna kaksoiskansalaisuutena. Nykyisen lain mukaan Suomen kansalainen voi säilyttää kansalaisuutensa, vaikka hän hankkisi toisen maan kansalaisuuden, ja myös useamman kansalaisuuden hallussapito on sallittu. (KansalaisuusL 2003/359.)

Lain tavoitteena on turvata yksilön oikeus kansalaisuuteen ja selkeyttää kansalaisuuteen liittyviä säädöksiä. Kansalaisuus voidaan saada syntymän kautta, ilmoitusmenettelyllä tai hakemuksella. Syntymästä saatu kansalaisuus on automaattinen, jos lapsen äiti on Suomen kansalainen. Ilmoitusmenettely on tarkoitettu esimerkiksi entisille Suomen kansalaisille tai Suomessa syntyneille, ja hakemuksella kansalaisuus voidaan myöntää esimerkiksi pitkään Suomessa asuneille. Kaksoiskansalaisuuslainsäädäntö mahdollistaa kansainvälisen liikkuvuuden ja helpottaa yksilöiden yhteyden säilyttämistä Suomeen, vaikka he asuisivat ulkomailla. Suomen kansalaisuuden voi kuitenkin menettää tietyissä tilanteissa, esimerkiksi jos henkilö saa toisen maan kansalaisuuden alle 18-vuotiaana eikä hänellä ole riittävästä yhteyttä Suomeen. Lisäksi kansalaisuus voidaan peruuttaa, jos se on saatu vilpillisin keinoin. (KansalaisuusL 2003/359.)

Kansalaisuuslaki myös korostaa vastuita ja oikeuksia, joita kansalaisuuteen liittyy. Kaksoiskansalaisuuden salliminen luo mahdollisuuksia osallistua useamman maan yhteiskuntaan, mutta tuo mukanaan myös erityiskysymyksiä, kuten äänioikeuden käytön EU-vaaleissa. Lain mukaan jokainen kansalainen saa käyttää äänioikeuttaan vain yhdessä EU-maassa, vaikka olisi kaksoiskansalainen. (KansalaisuusL 2003/359; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 93/109/EY.)

3.2 Kaksoiskansalaisuuden lyhyt historia Suomessa ja Ruotsissa

Maahanmuuttoviraston tutkija Antero Leitzinger on kirjoittanut kaksoiskansalaisuuden perinteestä Suomessa kolumnissaan ”Kaksoiskansalaisuus – ikaikainen suomalainen perinne”. Artikkelin mukaan kaksoiskansalaisuus Suomessa on ollut monivaiheinen ja osittain ristiriitainen kysymys. Alun perin Suomessa ei sallittu kaksoiskansalaisuutta, ja jos henkilö sai toisen maan kansalaisuuden, hän menetti Suomen kansalaisuuden. Vuonna 1968 voimaan tullut laki muutti aikaisempaa käytäntöä, jossa ulkomaalaiselle miehelle naimisissa olevat suomalaiset naiset saivat automaattisesti pitää Suomen kansalaisuuden. Muutoksen myötä suomalaisen naisen oli mahdollista menettää Suomen kansalaisuus, jos hän avioitui ulkomaalaisen kanssa ja sai tämän myötä toisen maan kansalaisuuden. (Leitzinger, n.d.)

Kuitenkin vuoden 1968 lainmuutoksen jälkeen suomalaiset naiset, jotka olivat menettäneet Suomen kansalaisuuden avioliiton seurauksena, saivat mahdollisuuden palauttaa kansalaisuutensa. Tämä tarkoitti sitä, että heillä oli oikeus hakea Suomen kansalaisuutta takaisin, jos he olivat aikaisemmin menettäneet sen avioitumisensa takia. Tämä laki mahdollisti siis sen, että suomalaiset naiset, jotka olivat menettäneet Suomen kansalaisuuden ulkomaalaisen puolison vuoksi, saattoivat saada kansalaisuuden takaisin hakemuksen kautta. (Leitzinger, n.d.)

Leitzingerin mukaan talvisodan aikana suomalaiset, joilla oli myös Yhdysvaltain kansalaisuus, osallistuivat taisteluihin, vaikka heidän kaksoiskansalaisuutensa oli vaikea oikeudellisesti määritellä. 2003 voimaan tullut kansalaisuuslaki kuitenkin tunnusti kaksoiskansalaisuuden ja sallii sen nykyisin tietyissä olosuhteissa, vaikka aikaisemmin se oli monin tavoin rajoitettu. Lainsäädännöstä huolimatta kaksoiskansalaisuus on Suomessa ollut kiistanalainen aihe, erityisesti virkamies- ja puolustusvoimakysymyksissä, joissa on pohdittu, voiko kaksoiskansalaisilta estää pääsy tietyille paikoille. Kaksoiskansalaisuuden käsittely Suomessa on siis muuttunut ja kehittynyt ajan myötä, ja nykyisin se on laillista, mutta on edelleen lainsäädännöllisiä rajoituksia ja epäselvyyksiä sen suhteen, miten kaksoiskansalaiset kohdataan erilaisissa viranomaistehtävissä ja kansalaisoikeuksissa. (Leitzinger, n.d.)

Ruotsissa Lundsın yliopistossa Serwa Quarmin toteuttama diskurssianalyysi ”Dubbelt medborgarskap - Diskursanalys av offentliga utredningar om dubbelt medborgarskap i Nederländerna och Sverige” kertoo kaksoiskansalaisuuden historiasta Ruotsissa ja Alankomaissa. Sen mukaan Ruotsissa oli aluksi tiukka linja kaksoiskansalaisuutta kohtaan. Ennen 1970-lukua, Ruotsissa ei sallittu kaksoiskansalaisuutta vaan se oli kielletty lainsäädännössä. Ruotsin kansalaisuudesta erottaminen oli automaattinen seuraamus silloin, jos henkilö hankki toisen valtion kansalaisuuden. Tämä koski sekä ruotsalaisia kansalaisia että maahanmuuttajia. (Quarm, n.d.)

Quarmin mukaan tilanne alkoi kuitenkin muuttua 1970-luvun alussa, jolloin Ruotsi alkoi asteittain hyväksyä kaksoiskansalaisuuden, mutta sillä oli edelleen rajoituksia. 1980-luvulla tilanne kehittyi siihen suuntaan, että kaksoiskansalaisuus alkoi tulla yleisemmäksi, mutta se ei ollut vielä täysin virallisesti hyväksytty. Yhteiskunnassa käytiin laajaa keskustelua siitä, pitäisikö Ruotsissa sallia kaksoiskansalaisuus vai ei. Tämä keskustelu oli erityisen ajankohtainen, koska maahanmuuttajataustaisia henkilöitä oli tullut lisää ja monilla heistä oli jo kaksoiskansalaisuus. (Quarm, n.d.)

Merkittävä muutos tapahtui vuonna 2001, kun Ruotsi hyväksyi lain, joka virallisesti salli kaksoiskansalaisuuden. Lainmuutos poisti aiemmat rajoitukset, ja sen myötä kaksoiskansalaisuus tuli lailliseksi myös Ruotsissa. Tämä oli seurausta pitkästä keskustelusta ja väestön monikulttuurisuuden lisääntymisestä. Uuden lain myötä Ruotsin kansalaisuudesta ei enää erottuisi sen vuoksi, että henkilö hankkisi toisen valtion kansalaisuuden. (Quarm, n.d.)

Kaksoiskansalaisuus on nykyään vakiintunut osa Ruotsin lainsäädäntöä, eikä se ole enää kiistanalainen kysymys kuten aikaisemmin. 2000-luvulla Ruotsi on ollut yksi edelläkävijöistä kaksoiskansalaisuuden hyväksymisessä, ja artikkelin kirjoittamisen aikaan maassa on arviolta ollut noin 300 000 kaksoiskansalaista. Tämä luku on kasvanut sen jälkeen, kun laki tuli voimaan, ja se kuvastaa maahanmuuttajataustaisten henkilöiden määrän kasvua sekä Ruotsin avoimuutta monikansalaisuudelle. (Quarm, S. n.d.)

4 SUOMEN VAALILAINSÄÄDÄNTÖ

Suomessa vaalilainsäädäntö perustuu demokratian ja yleisen äänioikeuden periaatteille, joita säädellään erityisesti vaalilaissa (714/1998) ja perustuslaissa (731/1999). Vaalilaki määrittelee yksityiskohtaisesti vaalien järjestämiseen, äänioikeuteen, ehdokkaiden asettamiseen ja vaalimenettelyihin liittyvät säännökset. Erityisesti EU-vaalien osalta lainsäädäntö nojaa myös EU:n neuvoston direktiiveihin, jotka koskevat unionin kansalaisten äänioikeuden toteuttamista asuinvaltioissa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 93/109/EY).

Rikoslaki (39/1889) sisältää erityissäännöksiä vaaleihin liittyvistä rikoksista. Esimerkiksi rikoslain 14 luvussa käsitellään vaalirikoksia, kuten äänioikeuden väärinkäyttöä, vaalivilppiä ja äänestyksen estämistä. Vaalirikoksista voidaan määrätä seuraamuksina sakkoja tai vankeutta rikoksen vakavuuden mukaan. Näillä säännöksillä pyritään varmistamaan vaalien oikeudenmukaisuus ja luotettavuus sekä kansalaisten luottamus demokratian toimivuuteen.

4.1 Suomen vaalilaki

Suomen vaalilaki (714/1998) luo perustan vaalien järjestämiselle ja määrittelee, miten demokraattiset vaalit maassa toteutetaan. Laki kattaa kaikki vaalityypit – eduskuntavaalit, presidentinvaalit, kuntavaalit, aluevaalit ja Euroopan parlamentin vaalit – ja asettaa säännöt muun muassa äänioikeudelle, ehdokasasettelulle ja vaalien tuloksen vahvistamiselle. (VL 2.10.1998/714.)

Laki varmistaa, että jokaisella äänioikeutetulla on tasavertainen mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Esimerkiksi ehdokasasettelussa puolueilla ja valitsijayhdistyksillä on tarkasti määritelty rooli, ja vaaliasiamiehet huolehtivat siitä, että kaikki sujuu lain puitteissa. Myös vaaliviranomaisten, kuten vaalilautakuntien, tehtävät on selkeästi määritelty. Näillä toimilla varmistetaan vaalien luotettavuus ja oikeudenmukaisuus. (VL 2.10.1998/714.)

Erityistä huomiota kiinnitetään äänestämisen esteettömyyteen ja turvallisuuteen. Ennakoäänestyksen mahdollistaminen, tarkat säännöt ääntenlaskennasta ja tuloksen vahvistamisesta sekä äänestysprosessin salaisuus ovat keskeisiä periaatteita. Laki ottaa myös huomioon poikkeustilanteet, kuten uusittavat vaalit tai tekniset esteet, joilla voi olla vaikutusta vaalien järjestämiseen. Kaiken kaikkiaan vaalilaki on keskeinen osa Suomen demokratian toteutumista. (VL 2.10.1998/714.)

4.2 Suomen rikoslaki ja kaksoisäänestämisen rangaistavuus

Kaksoisäänestäminen, eli kahdesti äänestäminen samoissa Euroopan parlamentin vaaleissa, on kiellettyä ja siitä voi seurata rikosoikeudellinen rangaistus. Suomen rikoslain 14 luvun 3 §:n mukaan henkilö, joka äänestää useamman kuin yhden kerran, ilman äänioikeutta tai toisen henkilön nimissä, syyllistyy vilpilliseen äänestämiseen. Tästä voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Lisäksi rikoksen yritys on rangaistava, mikä tarkoittaa, että myös kaksoisäänestämisen yrityksestä voi seurata oikeudellinen seuraamus. (RL 39/1889.)

Mikäli kaksoisäänestämiseen liittyy pyrkimys vaikuttaa vaalitulokseen laajemmassa mittakaavassa, teko voi täyttää myös Rikoslain 14 luvun 4 §:n mukaisen vaalituloksen vääristämisen tunnusmerkistön. Tämä kattaa muun muassa äänten vääränlaskennan tai äänestyslippujen manipuloinnin. Vaalituloksen vääristämisestä voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (RL 39/1889.)

Vaikka kaksoisäänestäminen on säädetty rangaistavaksi, ei ole tiedossa yhtään tapausta, jossa joku olisi saanut tuomion kaksoisäänestämisestä. Oikeusministeriön erityisasiantuntija Elina Rissanen totesi tiedusteluun siitä, mitä tapahtuisi, mikäli henkilö itse ilmoittaisi kaksoisäänestäneensä, että siitä

käynnistettäisiin normaali rikosprosessi. Hän kuitenkin vahvisti, että heillä ei ole tiedossa, että Suomessa olisi ollut tällaisia tapauksia käytännössä. (Rissanen, 2025.)

Tämä kuvastaa Rissanen mukaan laajempaa EU-tason haastetta, sillä jäsenvaltioiden käytännöt eivät ole yhdenmukaisia. Esimerkiksi Belgiassa ja Luxemburgissa on äänestyspakko, mikä voi johtaa tilanteisiin, joissa kaksoiskansalaiset joutuvat joko rikkomaan asuinmaansa äänestyspakkoa tai noudattamaan EU-vaaleja koskevaa yhden äänen sääntöä.

Ruotsin lainsäädännössä ei ole erillistä pykälää kaksoisäänestämisestä, mutta se voidaan arvioida muiden rikosnimikkeiden, kuten vaalivilpin (valfusk) tai petoksen (bedrägeri) perusteella tapauskohtaisesti. Ruotsin vaaliviranomaiset vastasivat tutkimusta varten sähköpostitse kysymyksiin ja vahvistivat, että EU-tason tietojenvaihdon haasteet vaikeuttavat kaksoisäänestämisen tehokasta estämistä.

Kaksoisäänestämisen estäminen on sekä juridinen että tekninen kysymys, sillä EU-maiden välinen tietojenvaihto ei ole reaaliaikaista eikä täysin aukoton. Asiantuntijoiden näkemyksiä aiheesta käsitellään tarkemmin luvussa 5.2.

4.3 Kaksoiskansalaisten äänioikeus Suomessa

Kaksoiskansalaisilla on Suomessa lähtökohtaisesti samat äänioikeudet kuin yksinomaan Suomen kansalaisilla, mutta heidän äänioikeutensa voi vaihdella vaalityypin mukaan. Äänioikeuden määräytymisessä otetaan huomioon paitsi Suomen kansalaisuus myös kaksoiskansalaisen asuinpaikka, mikä korostuu erityisesti Euroopan unionin kansalaisten osalta. (VL § 2, § 161, § 162.)

Suomen kansalaisuuden omaavat kaksoiskansalaiset säilyttävät aina äänioikeutensa eduskuntavaaleissa, presidentinvaaleissa ja kansanäänestyksissä riippumatta siitä, asuvatko he Suomessa vai ulkomailla. Tämä takaa, että ulkomailla asuvilla Suomen kansalaisilla on oikeus osallistua kansalliseen päätöksentekoon. Kuntavaaleissa ja aluevaaleissa äänioikeus on sen sijaan sidottu

asuinpaikkaan, eli kaksoiskansalainen voi äänestää näissä vaaleissa vain, jos hänen kotikuntansa on Suomessa. Euroopan parlamentin vaaleissa kaksoiskansalaiset, joilla on Suomen kansalaisuus, voivat äänestää Suomessa automaattisesti ilman erillistä ilmoitusta. Heidän tulisi kuitenkin varmistaa, että he eivät käytä äänioikeuttaan samanaikaisesti toisen kansalaisuusmaansa vaaleissa. EU-lainsäädäntö takaa myös muiden EU-maiden kansalaisille mahdollisuuden äänestää asuinmaassaan. Näin ollen Suomessa asuvat muiden EU-maiden kansalaiset voivat osallistua Euroopan parlamentin vaaleihin Suomessa, mikäli he ilmoittavat haluavansa käyttää äänioikeuttaan täällä kotimaansa sijaan. Muiden kuin EU-maiden kansalaisten osalta äänioikeus Suomessa määräytyy täysin Suomen kansalaisuuden perusteella. Kaksoiskansalaisuuden toinen osapuoli ei vaikuta heidän äänioikeuteensa Suomen vaaleissa. (VL § 2, § 14, § 22, § 161; Euroopan neuvoston ja parlamentin direktiivi 93/109/EY.)

Kaksoiskansalaisuuden tuomat oikeudet herättävät ajoittain keskustelua siitä, miten kansalaisuus kytkeytyy poliittiseen osallistumiseen. Erityisesti ulkomailla asuvien kaksoiskansalaisten alhainen äänestysaktiivisuus on havaittu haasteeksi, joka liittyy usein tiedonsaannin ja käytännön esteiden, kuten äänestyspaikkojen saavutettavuuden, puutteisiin. Samalla on huomioitava, että Suomen lainsäädäntö takaa äänioikeuden käytön kaikille kansalaisille tasapuolisesti. Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämä äänioikeusrekisteri sekä ulkomailla asuville tarjottavat ennakoäänestysmahdollisuudet ovat keskeisiä keinoja edistää äänioikeuden toteutumista.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää ruotsinsuomalaisten kaksoiskansalaisten äänestyskäyttäytymistä Euroopan parlamentin vaaleissa. Kaksoiskansalaisten mahdollisuus valita, rekisteröivätkö he äänensä Suomeen vai Ruotsiin, tekee heidän äänestyspäätöksistään mielenkiintoisen tutkimuskohteen. Vaikka EU-lainsäädäntö edellyttää, että jokainen äänioikeutettu voi äänestää vain yhdessä jäsenvaltiossa, ei ole selvää, mitkä tekijät vaikuttavat kaksoiskansalaisten päätökseen rekisteröityä tietyn maan äänestäjäksi.

5.1 Kyselytutkimuksen tulokset

Tutkimuksessa pyrittiin vastaamaan kolmeen pääkysymykseen:

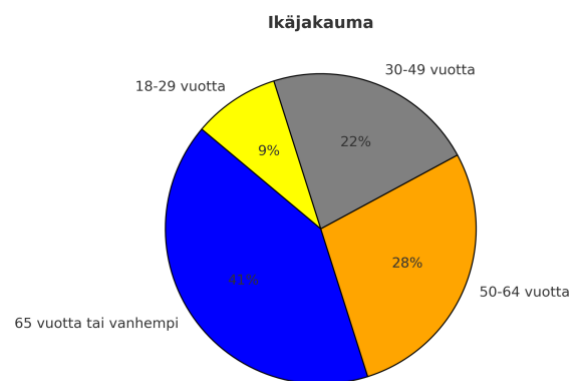
- Mitkä tekijät vaikuttavat Suomen ja Ruotsin kaksoiskansalaisten päätökseen rekisteröidä äänensä joko Suomessa tai Ruotsissa?
- Kuinka tietoisia kaksoiskansalaiset ovat EU-vaaleihin liittyvistä säännöistä, erityisesti yhden äänen säännöstä ja sen käytännön vaikutuksista?
- Millaisia parannusehdotuksia voidaan esittää EU-vaalien äänestysprosessin, tiedottamisen ja valvontamekanismien kehittämiseksi?

Tutkimuksen aineisto kerättiin Microsoft Forms -kyselylomakkeella, joka oli saatavilla sekä suomeksi että ruotsiksi. Kyselyyn osallistui 46 anonymiä vastaajaa, jotka olivat sekä Suomen että Ruotsin kansalaisia ja olivat äänestäneet ainakin kerran EU-vaaleissa kaksoiskansalaisuutensa aikana. Vastaajat kerättiin Facebookin Tukholman suomalaiset ja Ruotsin suomalaiset -ryhmien kautta, sekä tiedottamalla kyselystä Tukholman Suomen suurlähetystön sisäisellä sähköpostijakelulla.

Tutkimuksen kyselytulosten havainnollistamiseen käytettiin tekoälyä (ChatGPT 4o), joka loi visuaaliset kaaviot (kuviot 1–5) vastaajadataan perustuen. Kaikki kaaviot perustuvat kyselylomakkeella kerättyyn aineistoon, ja tekoälyä hyödynnettiin ainoastaan tulosten selkeyttämiseksi ja esitystavan parantamiseksi.

Tulosten oikeellisuus tarkistettiin käsin vertaamalla kuvioita alkuperäisiin vastauksiin. Tekoäly ei tuottanut uusia tuloksia, vaan se käytti ainoastaan sille syötettyjä tietoja havainnollistusten luomisessa.

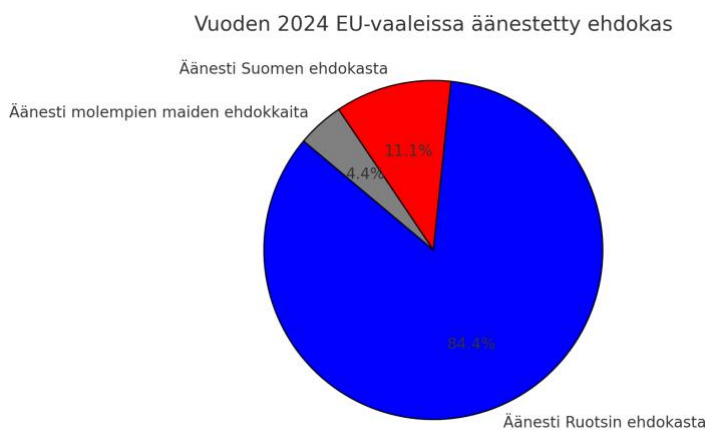
Vastaajista 41 oli naisia ja 5 miehiä. Ikäjakaumaltaan vastaajat edustivat pääasiassa keski-ikäisiä ja vanhempia äänestäjiä (Kuvio 1). Yli 50-vuotiaat muodostivat suurimman vastaajaryhmän, kun taas alle 30-vuotiaiden osuus oli vähäinen.

Kuvio 1 Vastaajien ikäjakauma

Tutkimukseen vastanneista 82,6 % on asunut Ruotsissa yli 10 vuotta, mikä viittaa siihen, että useimmat vastaajat ovat vakiintuneita asukkaita Ruotsissa. Lyhyemmän aikaa Ruotsissa asuneiden osuus oli huomattavasti pienempi.

Syntymäpaikan osalta vastaajat jakautuivat kahteen pääryhmään: osa oli syntynyt Suomessa ja muuttanut myöhemmin Ruotsiin, kun taas toinen merkittävä ryhmä koostui Ruotsissa syntyneistä henkilöistä, joilla on myös Suomen kansalaisuus. Tämä jakautuminen voi vaikuttaa vastaajien äänestyskäyttäytymiseen, sillä Suomessa syntyneet saattavat kokea vahvemman yhteyden Suomen poliittiseen järjestelmään kuin Ruotsissa syntyneet kaksoiskansalaiset.

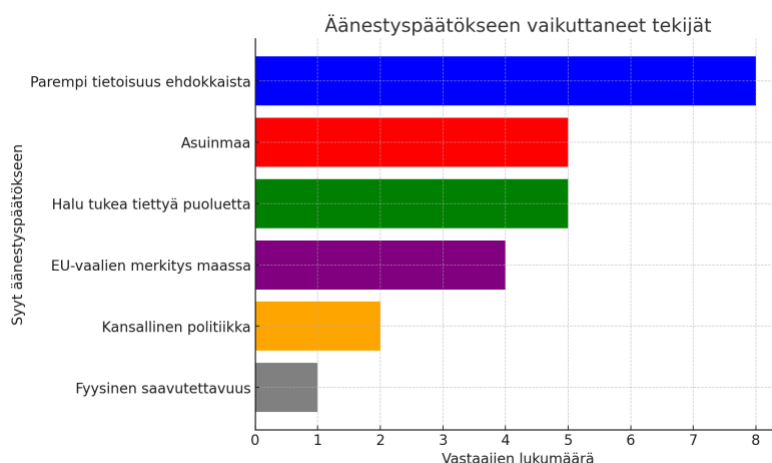

Kuvio 2 Äänestäminen vuonna 2024

Kun tarkastellaan vuoden 2024 Euroopan parlamentin vaaleissa äänestäneitä (Kuvio 2), 38 vastaajaa ilmoitti äänestäneensä Ruotsin ehdokasta, kun taas 5 vastaajaa äänesti Suomen ehdokasta. Lisäksi 2 vastaajaa ilmoitti äänestäneensä

molempien maiden ehdokkaita, mikä on mielenkiintoinen havainto, sillä tässä on kyseessä nimenomaisesti lainvastainen kaksoisäänestäminen. Tämä voi viitata joko epäselvyyksiin vaalilainsäädännössä tai siihen, että kaksoisäänestämisen valvonnassa on puutteita.

Kyselyn tulosten perusteella tärkein yksittäinen tekijä, joka vaikutti vastaajien päätökseen äänestää joko Suomen tai Ruotsin ehdokasta, oli parempi tietoisuus ehdokkaista ja kampanjoista kyseisessä maassa (Kuvio 3). Tämä syy mainittiin kahdeksan kertaa, mikä tekee siitä merkittävimmän tekijän päätöksenteossa. Monille vastaajille tuttuus ja parempi perehtyneisyys ehdokkasiin vaikuttivat siihen, minkä maan poliittisiin edustajiin he halusivat vaikuttaa. Toinen keskeinen tekijä oli asuinmaa, jonka viisi vastaajaa mainitsi äänestyspäätöksensä perusteena. Monet kokivat, että heidän päivittäinen elämänsä ja poliittinen vaikutusmahdollisuutensa liittyivät ensisijaisesti siihen maahan, jossa he asuivat. Tämä johti siihen, että he kokivat luontevammaksi äänestää sen maan ehdokasta, jossa heillä oli arjen kosketuspintaa politiikkaan.

Lisäksi viisi vastaajaa ilmoitti valinneensa äänestyspaikansa perusteella, että he halusivat tukea tiettyä puoluetta tai ehdokasta, jonka arvot ja tavoitteet

Kuvio 3 Äänestyspäätökseen vaikuttaneet tekijät

he kokivat tärkeiksi. Tämä viittaa siihen, että henkilökohtainen poliittinen vakaumus ja puoluekanta saattoivat ylittää muut käytännön syyt, kuten asuinmaan.

Muita mainittuja syitä olivat EU-vaalien merkitys kyseisessä maassa, kansallisen politiikan vaikutus päätökseen sekä käytännön syyt, kuten fyysinen saavutettavuus äänestyspaikalle. Joissain tapauksissa mainittiin myös tilanteita, joissa esimerkiksi Ruotsin äänestyspaikka oli helpommin saavutettavissa, mikä lopulta vaikutti siihen, missä maassa ehdokasta äänestettiin.

15 vastaajaa ilmoitti uskovansa olevansa normaalia perehtyneempi vaalijärjestelmiin, jolla voisi olla merkitystä puolueettomuuteen vastauksissa. 2 vastaajaa ilmoitti, ettei ole tietoinen EU-vaalien yhden äänen säännöstä ja jopa 17 vastaajaa uskoi kaksoisäänestämisen olevan teoriassa mahdollista. 18 vastaajaa ei osannut sanoa, onko kaksoisäänestäminen mahdollista ja 10 vastasi, ettei usko

sen olevan mahdollista. Kuitenkin 2 vastaajaa on äänestänyt edellisissä vaaleissa molempien maiden ehdokkaita.

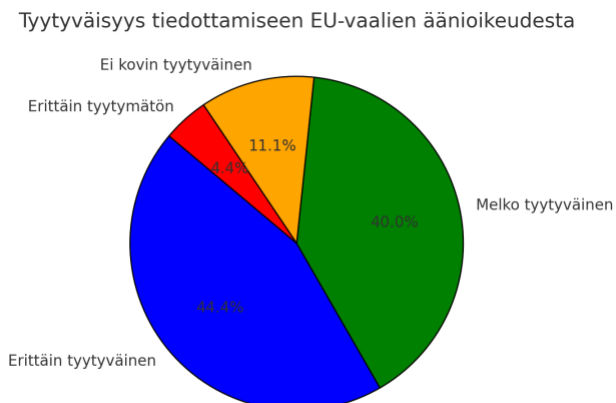
Tulosten perusteella 71,1 % vastaajista koki tuntevansa EU-vaaleihin liittyvät ehdokkaat ja puolueet melko hyvin, kun taas 4,4 % ilmoitti tuntevansa ne erittäin

Kuvio 4 Poliitiikan ja uutisoinnin seuranta

hyvin. Toisaalta 22,2 % vastaajista kertoi tuntevansa ehdokkaat ja puolueet vain vähän, ja 2,2 % ei tuntenut niitä lainkaan. Tämä viittaa siihen, että vaikka suurin osa vastaajista kokee olevansa kohtalaisen perillä EU-vaaleihin liittyvistä toimijoista, syvempi perehtyneisyys jää vähemmistöön. Vastaajien kiinnostus EU-vaaleihin liittyvän politiikan ja uutisoinnin seuraamiseen oli enimmäkseen melko aktiivista (Kuvio 4). 60 % vastaajista ilmoitti seuraavansa aihetta melko aktiivisesti, kun taas 31,1 % kertoi seuraavansa sitä vain vähän. Vain 8,9 % vastaajista ilmoitti seuraavansa EU-vaaleihin liittyviä uutisia erittäin aktiivisesti, mikä osoittaa, että vaikka kiinnostusta vaaleja kohtaan on, harvat seuraavat niitä hyvin tiiviisti. Tämä voi vaikuttaa tiedon tasoon ja poliittiseen sitoutumiseen kaksoiskansalaisten keskuudessa.

Vastaajien tyytyväisyys tiedottamiseen kaksoiskansalaisten oikeuksista ja

Kuvio 5 Tyytyväisyys tiedottamiseen

velvollisuuksista EU-vaaleihin liittyen jakautui useaan eri ryhmään (Kuvio 5). Suurin osa vastaajista (44,4 %) koki olevansa vain osittain tyytyväinen saamaansa tiedotukseen. Tämä viittaa siihen, että vaikka tietoa on

saatavilla, sen määrä tai selkeys ei täysin vastaa kaksoiskansalaisten tarpeita. Vain pieni osa vastaajista ilmoitti olevansa täysin tyytyväinen, kun taas osa koki tiedotuksen puutteelliseksi tai epäselväksi. Tämä osoittaa, että EU-vaalien äänioikeudesta tiedottamisessa on kehittämisen varaa, jotta kaksoiskansalaiset voivat saada selkeämpää ja saavutettavampaa tietoa äänestys-oikeuksistaan.

Avoimia kysymyksiä oli kaksi. Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä kysyttiin, mikä lisäisi vastaajan kiinnostusta äänestää EU-vaaleissa, joko Suomessa tai Ruotsissa. Kysymykseen vastasi 31 henkilöä, ja vastauksista nousi esiin useita tekijöitä, jotka voisivat lisätä kiinnostusta äänestää EU-vaaleissa joko Suomessa tai Ruotsissa. Yleisimmin mainitut tekijät liittyivät ehdokkaiden ja vaalien näkyvyyteen, tiedon saavutettavuuteen sekä äänestämisen helppouteen.

Monet vastaajat kokivat, että EU-vaaleihin ja europarlamentaarikoiden toimintaan liittyvää informaatiota tulisi lisätä ja tehdä näkyvämmäksi. Ehdotettiin esimerkiksi selkeämpää tiedotusta sosiaalisessa mediassa, enemmän näkyvyyttä televisiossa sekä laajempaa raportointia ehdokkaiden toiminnasta ja heidän poliittisista tavoitteistaan. Erityisesti perinteisen vaalimainonnan ohella konkreettisia vaaliohjelmia ja poliittisia tavoitteita pidettiin tärkeinä, jotta äänestäjät saisivat selkeämmän kuvan ehdokkaiden agendasta.

Toinen keskeinen teema oli äänestämisen helppous ja saavutettavuus. Eräs vastaaja toi esiin, että äänestyspaikkoja tulisi olla yhtä laajalti saatavilla kuin kansallisissa vaaleissa, jotta äänestämisestä tulisi vaivattomampaa. Lisäksi osa vastaajista koki, että heidän kiinnostustaan voisi lisätä parempi ymmärrys siitä, mitä europarlamentaarikot tekevät ja miten heidän päätöksensä vaikuttavat kansalaisiin.

Osa vastaajista toi esiin myös poliittisia motiiveja, kuten halun vastustaa äärioikeistoa tai tukea tiettyjä poliittisia aiheita, kuten ilmastoasioita, tasa-arvoa ja EU:n ulkopoliittikkaa. Lisäksi kansalliset politiikkalinjaukset Suomessa ja Ruotsissa nähtiin vaikuttavana tekijänä, sillä EU-politiikan katsottiin liittyvän myös

kansallisten puolueiden linjoihin. Muutamat vastaajat myös kokivat, että heidän kiinnostuksensa EU-vaaleja kohtaan oli jo valmiiksi korkea, eikä lisämotivaatiota tarvittu – äänestäminen oli heille itsestäänselvyys.

Toisessa avoimessa kysymyksessä vastaajia pyydettiin kertomaan avoimesti äänestysprosessista ja mitä siihen sisältyi. Kysymykseen vastasi 28 henkilöä, ja vastauksista kävi ilmi, että useimmat kokivat äänestämisen sujuneen mutkattomasti. Äänestysprosessia kuvailtiin pääosin helpoksi, nopeaksi ja sujuvaksi, eikä merkittäviä ongelmia tai esteitä noussut esiin.

Monet vastaajat kertoivat saaneensa äänestyskortin postitse, minkä jälkeen he kävivät äänestämässä joko etukäteen tai vaalipäivänä. Ennakkoäänestystä pidettiin vaivattomana, ja erityisesti kirjastot ja muut paikalliset ennakkoäänestyspaikat mainittiin toimiviksi äänestyspaikoiksi.

Joissakin vastauksissa mainittiin, että äänestämisen helppouteen vaikutti myös se, että Ruotsissa voi valita suoraan puolueen ilman, että tarvitsee perehtyä yksittäisiin ehdokkaisiin. Tämä nähtiin erona Suomen järjestelmään, jossa ehdokaskohtaisella valinnalla on suurempi merkitys.

Vaikka enemmistö vastaajista ei kokenut ongelmia, joissain tapauksissa nousi esiin tiedon puute tai epäselvyydet. Yksi vastaaja kertoi, että hän sai vasta äänestyksen jälkeen tietää, ettei olisi saanut äänestää sekä Suomen että Ruotsin ehdokasta. Tämä osoittaa, että tieto yhden äänen säännöstä ei ollut kaikille selkeä. Lisäksi yksi vastaaja kertoi olevansa epävarma siitä, lasketaanko hänen äänensä oikein, koska hän ei ollut täysin varma, mihin vaalipiiriin hän kuului.

Joitakin vastauksia sävytti myös poliittinen motivaatio. Osa vastaajista painotti, että äänestäminen oli heille tärkeää kansalaisoikeutena, ja he olivat päättäneet äänestää joka tapauksessa. Toiset puolestaan valitsivat äänestyspaikkansa sen perusteella, minkä maan ehdokkaat vaikuttivat heille kiinnostavammilta ja pätevämmiltä.

5.2 Asiantuntijoiden näkemykset

Kaksoisäänestäminen Euroopan parlamentin vaaleissa on kiellettyä sekä EU:n että Suomen lainsäädännössä, mutta käytännön valvonnassa on merkittäviä haasteita, erityisesti kaksoiskansalaisten osalta. Oikeusministeriön erityisasiantuntija Elina Rissanen (2025) korostaa, että Suomen vaalijärjestelmässä äänestyksen rekisteröinti toimii siten, että jokaisen äänioikeutetun kohdalle merkitään tieto äänioikeuden käytöstä vaalitietojärjestelmään. Tämä kirjaus on samanlainen kaikille äänestäjille, eikä järjestelmässä erotella kaksoiskansalaisia erikseen. Kuitenkin EU-vaaleissa jäsenvaltiot eivät vaihda tietoja siitä, missä valtiossa kaksoiskansalaiset ovat äänestäneet, mikä tarkoittaa, että valvonta perustuu täysin äänestäjien omaan vastuuseen. Vaalilain 161 §:ssä sekä EU:n vaalisäädöksen 9 artiklassa kielletään äänestäminen useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa samoissa vaaleissa, mutta valvontakeinoja ei ole.

Myös Ruotsin vaaliviranomaiset (Valmyndigheten) ovat sähköpostitiedusteluun (2024) todenneet, että Ruotsissa ei ole järjestelmää, jolla voitaisiin seurata kaksoiskansalaisten äänestämistä useammassa maassa. Vaaliviranomaisten mukaan kaksoisäänestäminen perustuu täysin äänestäjien rehellisyyteen, sillä teknisiä keinoja sen estämiseksi ei ole. Tämä korostaa EU-tason sääntelyn epäyhtenäisyyttä, sillä vaalit järjestetään kansallisella tasolla, mutta äänestäjillä voi olla oikeus osallistua kahden eri maan vaaleihin. Lisäksi kaksoiskansalaisten osuus voi vaikuttaa äänestysprosentin laskentaan, sillä jos henkilö äänestää Ruotsissa, hän jättää käyttämättä äänioikeutensa Suomessa, mikä laskee Suomen äänestysprosenttia.

Vuoden 2024 EU-vaaleissa Suomessa äänioikeutettuja oli yhteensä 4 546 589 henkilöä, joista ulkosuomalaisia oli 253 376. Äänestysaktiivisuus jakautui siten, että Suomessa asuvat Suomen kansalaiset äänestivät 42,4 prosentin aktiivisuudella, kun taas ulkosuomalaisten äänestysaktiivisuus jäi vain 5,8 prosenttiin. Tämä osoittaa, että ulkosuomalaisten osallistuminen EU-vaaleihin on erittäin vähäistä verrattuna Suomessa asuviin äänestäjiin, mikä voi johtua

esimerkiksi tiedonpuutteesta, äänestysmahdollisuuksien rajoituksista tai muista käytännön esteistä. (Oikeusministeriö, 20.6.2024.)

Vuoden 2024 EU-vaaleissa vaalikoordinaattorina Ruotsissa toiminut Veera Valta toi esiin käytännön haasteita kaksoisäänestämisen valvonnassa. Hänen mukaansa äänestyspaikoilla ei ole keinoja tarkistaa, onko henkilö käyttänyt äänioikeuttaan toisessa EU-maassa, mikä tekee valvonnasta erittäin vaikeaa. Vaalivirkailijat voivat ainoastaan kirjata henkilön äänestäneeksi kansallisessa järjestelmässä, mutta koska EU-maiden välillä ei ole tietojenvaihtoa, kaksoisäänestäjien havaitseminen on käytännössä mahdotonta. Hän korosti myös, että äänestäjien tiedottaminen on keskeistä, sillä monilla kaksoiskansalaisilla ei ole selkeää käsitystä siitä, missä heidän tulisi äänestää. Tämä tiedon puute voi johtaa tahattomiin kaksoisäänestyksiin, joita on mahdotonta jälkikäteen havaita ilman jäsenmaiden välistä tietojenvaihtoa. Vaaliviranomaisten kokemusten ja asiantuntijoiden lausuntojen perusteella yksi ratkaisu voisi olla EU-tason sääntelyn selkeyttäminen sekä kaksoiskansalaisille suunnatun tiedottamisen parantaminen, jotta he ymmärtäisivät paremmin äänioikeutensa rajoitukset ja velvollisuudet.

Vaikka kaksoisäänestämistä ei havaita aktiivisesti eikä sen estämiseen ole tehokkaita mekanismeja, se on edelleen laissa kielletty ja rangaistava teko. Mikäli tällainen tapaus ilmenisi, normaali rikosprosessi käynnistettäisiin. Tämä kertoo siitä, että vaikka lainsäädäntö on selkeä, käytännössä sen toimeenpano perustuu pitkälti äänestäjien omaan vastuuseen ja siihen, että he ovat tietoisia äänioikeutensa rajoista. Rissasen mukaan (2025) Oikeusministeriön tiedossa ei ole yhtäkään tapausta, jossa Suomessa olisi nostettu kanne tai annettu rangaistusta kaksoisäänestämisestä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämä tutkimus tarkasteli ruotsinsuomalaisten kaksoiskansalaisten äänestyskäyttäytymistä Euroopan parlamentin vaaleissa sekä siihen liittyviä juridisia, hallinnollisia ja tiedotuksellisia haasteita. Tutkimuksessa selvitettiin, millä perusteilla kaksoiskansalaiset päättävät, missä maassa he käyttävät äänioikeutensa, kuinka hyvin he tuntevat EU-vaaleja koskevan lainsäädännön – erityisesti yhden äänen säännön – ja millaisia kehitystarpeita vaalien valvonnassa ja tiedottamisessa voidaan havaita.

Tutkimustulokset osoittivat, että valtaosa vastaajista äänesti Ruotsin ehdokkaita, ja äänestyspäätökseen vaikuttivat ennen kaikkea poliittinen kiinnittyminen, ehdokkaiden ja puolueiden tunnettuus sekä asuinmaan merkitys. Kyselyn mukaan suurin osa vastaajista tunsu EU-vaalit ja ehdokkaat melko hyvin, mutta tiedottamisessa ja ohjeistuksessa havaittiin merkittäviä puutteita – erityisesti tilanteissa, joissa äänioikeus on olemassa kahdessa maassa. Tämä saattoi johtaa epävarmuuteen äänestyspaikan valinnassa tai jopa laittomiin kaksoisäänestämistilanteisiin.

Tutkimus paljasti, että EU-tasolla ei ole toimivaa järjestelmää kaksoisäänestämisen estämiseksi. Tietojenvaihtoa jäsenvaltioiden välillä ei tällä hetkellä toteuteta, eikä kansalliset viranomaiset pysty valvomaan, onko äänestäjä käyttänyt äänioikeuttaan muualla. Oikeusministeriön erityisasiantuntija Elina Rissanen vahvisti, ettei Suomessa ole tiedossa tuomioita kaksoisäänestämisestä, mutta tämä voi johtua siitä, ettei valvontaa käytännössä ole. Näin ollen vaalien laillisuus perustuu pitkälti äänestäjän omaan vastuullisuuteen ja lainsäädännön tuntemukseen.

Kaksoiskansalaiset ovat erityisessä asemassa, mutta heille ei ole tarjolla riittävästi selkeää ja kohdennettua tiedotusta heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan EU-vaaleissa. Esimerkiksi Ruotsin ja Suomen vaalijärjestelmien erot – kuten Ruotsin vaatima aktiivinen rekisteröityminen ja Suomen automaattinen ilmoitus

äänioikeudesta – aiheuttavat käytännön haasteita ja voivat vaikuttaa myös äänestysaktiivisuuteen. Tiedonpuute voi johtaa siihen, että kaksoiskansalaiset käyttävät äänioikeuttaan väärin joko tahattomasti tai epäselvyyksien vuoksi.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että kaksoiskansalaisuuden erityispiirteet vaaliosallistumisessa edellyttävät sekä EU-tason että kansallisten viranomaisten toimenpiteitä. Yksi tärkeimmistä kehitysehdotuksista on selkeämpi ja kohdennetumpi tiedotus kaksoiskansalaisille. Lisäksi tietojenvaihtoa jäsenvaltioiden välillä tulisi kehittää, jotta kaksoisäänestämisen estäminen ei perustuisi pelkästään yksilön vastuullisuuteen. Tämän työn valossa voidaan perustellusti esittää, että EU-vaalien oikeudenmukaisuus, läpinäkyvyys ja luotettavuus edellyttävät nykyistä tehokkaampaa valvontaa ja parempaa viestintää – etenkin tilanteissa, joissa kansalaisella on mahdollisuus osallistua kahden maan vaaleihin.

Tutkimus osoittaa, että kaksoiskansalaisten vaalikäyttäytymistä ja siihen vaikuttavia tekijöitä tulisi tutkia laajemmin ja vertailevasti eri EU-maiden välillä. Tämä tutkimus tarjoaa arvokkaan pohjan jatkotutkimukselle ja nostaa esiin konkreettisia kehittämiskohteita, joilla voidaan tukea sekä yksilön oikeuksia että vaalien eheyttä tulevaisuudessa.

6.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on tärkeää tarkastella käytettyjä menetelmiä, aineistonkeruun rajoitteita, tutkimuksen kattavuutta sekä tutkimustulosten yleistettävyyttä. Tämä tutkimus toteutettiin monimenetelmällisesti, yhdistäen oikeusdogmaattista analyysiä, kyselytutkimusta ja asiantuntijahaastatteluja. Oikeusdogmaattinen analyysi varmisti, että tutkimuksessa käytetyt käsitteet ja oikeudelliset puitteet perustuivat ajantasaiseen lainsäädäntöön. Kyselytutkimus tarjosi tietoa kaksoiskansalaisten käytännön kokemuksista ja äänestyspäätösten taustatekijöistä, kun taas asiantuntijahaastattelut lisäsivät tutkimuksen syvyyttä ja tarjosivat

institutionaalista näkökulmaa kaksoisäänestämisen valvontaan ja vaalien järjestämiseen.

Yksi tutkimuksen rajoitteista liittyy kyselytutkimuksen tavoittavuuteen ja otoksen edustavuuteen. Koska kysely jaettiin sosiaalisessa mediassa ja suurlähetystön sisäisissä kanavissa, ei ole mahdollista määrittää tarkkaa vastausprosenttia eikä sitä, kuinka edustava otos kyselyyn vastanneet muodostavat koko ruotsinsuomalaisten kaksoiskansalaisten joukossa. Tämä rajoittaa tulosten yleistettävyyttä, sillä vastaajat olivat todennäköisesti sellaisia, jotka joko tuntevat aiheen hyvin tai ovat kiinnostuneita kaksoiskansalaisuutta ja äänioikeutta koskevista kysymyksistä. Kyselyn vastaajamäärä (46 henkilöä) antaa kuitenkin suuntaa-antavan kuvan kaksoiskansalaisten kokemuksista, vaikka tuloksia ei voida laajentaa koskemaan kaikkia ruotsinsuomalaisia kaksoiskansalaisia.

Tutkimuksen luotettavuutta vahvistaa se, että tutkimuksessa hyödynnettiin asiantuntijahaastatteluja, jotka tukivat ja täydensivät kyselytutkimuksen tuloksia. Haastateltavat asiantuntijat, Oikeusministeriön erityisasiantuntija Elina Rissanen, Ruotsin vaaliviranomaiset sekä EU-vaalien 2024 vaalikoordinaattorina toiminut Veera Valta, antoivat arvokasta tietoa vaalijärjestelmien eroista, valvontamekanismeista ja mahdollisista kehitystarpeista. Heidän lausuntonsa vahvistivat tutkimuksen johtopäätöksiä, erityisesti kaksoisäänestämisen valvonnan vaikeuksista ja tiedotuksen puutteista.

Vaikka tutkimus tarjosi syvällistä tietoa kaksoiskansalaisten äänestyoikeudesta ja siihen liittyvistä haasteista, sen kattavuus oli rajattu tiettyihin näkökulmiin. Tutkimus keskittyi Ruotsin ja Suomen väliseen kontekstiin, eikä siinä tarkasteltu laajasti muiden EU-maiden käytäntöjä. Tämä jättää tilaa jatkotutkimukselle, jossa voitaisiin verrata eri maiden lähestymistapoja kaksoisäänestämisen ehkäisyyn ja valvontaan.

Tutkimuksen yksi tärkeä havainto on se, että äänestämisen valvonta on edelleen yksi suurimmista haasteista EU-vaaleissa, eikä sen kehittämiseksi ole Rissanen

mukaan vireillä merkittäviä EU-tason uudistuksia tai lakimuutoksia. Tämä tarkoittaa, että myös tulevaisuudessa kaksoiskansalaisten äänioikeuden käyttö perustuu pitkälti heidän omaan harkintaansa ja vastuuseensa.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että kaksoiskansalaisten äänestys-oikeuden hallinnassa ja valvonnassa on merkittäviä epäselvyyksiä ja puutteita, joita ei ole vielä ratkaistu EU-tasolla. Koska jäsenvaltiot eivät vaihda tietoja siitä, missä kaksoiskansalaiset ovat äänestäneet, järjestelmät eivät kykene tehokkaasti estämään kaksoisäänestämistä, ellei äänestäjä itse noudata lakia.

Tutkimuksen perusteella on noussut esiin muutamia kehitysehdotuksia. Ensinnäkin kaksoiskansalaisille tulisi tarjota selkeämpää tietoa heidän äänioikeudestaan ja sen rajoituksista. Toiseksi EU-tason tietojenvaihtoa tulisi kehittää. Vaikka tietosuoja on tärkeä, jäsenvaltioiden välistä tietojenvaihtoa tulisi kehittää siten, että kaksoisäänestämisen havaittaisiin tehokkaammin. Lisäksi jatkotutkimuksessa tulisi tarkastella laajemmin kaksoiskansalaisten äänestyskäyttäytymistä eri EU-maissa ja mahdollisia ratkaisuja vaalivalvonnan parantamiseen.

Tämä tutkimus toimii pohjana jatkotutkimukselle ja poliittiselle keskustelulle kaksoiskansalaisten äänioikeuden selkeyttämiseksi ja kehittämiseksi EU-vaaleissa.

6.2 Jatkotutkimusehdotukset

Tutkimus ruotsinsuomalaisten kaksoiskansalaisten äänestyskäyttäytymisestä EU-vaaleissa tuo esiin monia kysymyksiä, jotka vaativat jatkotutkimusta. Yksi keskeisimmistä jatkotutkimuksen tarpeista liittyy kaksoisäänestämisen todelliseen yleisyyteen ja havaittavuuteen. Koska jäsenvaltiot eivät vaihda tietoa keskenään, on vaikea arvioida, kuinka moni kaksoiskansalainen äänestää kahdessa eri EU-maassa joko tahattomasti tai tietoisesti. Tilastollinen ja vertaileva tutkimus, joka hyödyntäisi esimerkiksi eri EU-maiden vaalituloksia ja mahdollisia poikkeamia

äänestysrekistereissä, voisi tarjota lisätietoa siitä, kuinka yleistä kaksoisäänestäminen todellisuudessa on.

Toinen tärkeä jatkotutkimuksen aihe on EU:n tietojenvaihdon kehittäminen ja sen mahdolliset vaikutukset kaksoiskansalaisten äänestysmahdollisuuksiin. Jäsenmaiden näkemykset tietojenvaihdon tarpeellisuudesta voivat vaihdella. Tutkimus, joka selvittäisi eri EU-maiden suhtautumista kaksoisäänestämiseen ja mahdollisiin teknisiin ratkaisuihin tietojen jakamiseksi, voisi antaa arvokasta tietoa lainsäädännön kehittämiseksi.

Kolmantena tutkimusalueena voisi olla kaksoiskansalaisten äänestyskäyttäytymisen syvempi analyysi laadullisilla menetelmillä. Tämä tutkimus osoitti, että kaksoiskansalaisilla voi olla epäselvyyksiä äänioikeudestaan ja sen rajoituksista, mutta syitä äänestyspäätöksiin ja mahdollisiin ongelmiin ei ole vielä tutkittu laajasti esimerkiksi haastattelujen tai fokusryhmien kautta. Laadullinen tutkimus voisi tuoda esiin kokemuksia, motiiveja ja haasteita, jotka liittyvät kaksoiskansalaisten äänestämiseen.

Lisäksi jatkotutkimus voisi kohdistua erityisesti ulkosuomalaisten äänestysaktiivisuuteen ja sen syihin. Tilastot osoittavat, että ulkosuomalaisten äänestysaktiivisuus EU-vaaleissa on huomattavan alhainen, mutta syyt tämän ilmiön taustalla kaipaavat tarkempaa analyysiä. Voisiko kyse olla käytännön esteistä, kuten äänestysmenettelyn vaikeudesta tai tiedonpuutteesta, vai liittyykö alhainen aktiivisuus enemmän poliittiseen kiinnittymiseen ja kiinnostukseen?

Lopuksi, koska EU-vaalien valvontajärjestelmät ovat kansallisia ja niiden tehokkuus vaihtelee, yksi tärkeä jatkotutkimuksen kohde voisi olla vaalien valvonnan kehitys eri EU-maissa. Tämä voisi sisältää vertailun siitä, miten eri maat käsittelevät vaalirikkomuksia ja miten lainsäädäntöä on sovellettu kaksoisäänestämisen estämiseksi. Myös kansainvälinen vertailu maiden välillä voisi auttaa arvioimaan, mitä keinoja EU:ssa voitaisiin tulevaisuudessa käyttää kaksoisäänestämisen riskin vähentämiseksi ja äänestäjien tiedottamisen parantamiseksi.

LÄHTEET

- Digi- ja väestövirasto. (n.d.) Europarlamenttivaalit. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta <https://dvv.fi/europarlamenttivaalit>
- Euroopan komissio. (n.d.) Perustietoa Euroopan komissiosta. Noudettu 25.1.2025 osoitteesta https://commission.europa.eu/about_fi
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 93/109/EY, annettu 6 päivänä joulukuuta 1993, niille unionin kansalaisille, jotka asuvat jäsenvaltiossa, mutta eivät ole sen kansalaisia, Euroopan parlamentin vaaleissa kuuluvaa äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevista yksityiskohtaisista säännöistä. EUVL, L 329, 30.12.1993, 34–38. Noudettu 7.11.2024 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A31993L0109>
- Euroopan parlamentti. (16.7.2024a.) Tulokset kansallisen puolueen mukaan, Ruotsin viralliset tulokset. Noudettu 25.1.2025 osoitteesta https://results.elections.europa.eu/fi/ruotsi/?utm_source=
- Euroopan parlamentti. (16.7.2024a.) Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät. Noudettu 25.1.2025 osoitteesta <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/fi/organisation-and-rules/organisation/political-groups>
- Euroopan parlamentti. (23.7.2024.) EU-vaalien tulokset 2024. Noudettu 9.11.2024 osoitteesta <https://results.elections.europa.eu/fi/>
- Euroopan parlamentti. (24.9.2019). EU-vaalit 2019: Korkean äänestysprosentin takana nuoret äänestäjät. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta https://www.europarl.europa.eu/news/fi/press-room/20190923IPR61602/eu-vaalit-2019-korkean-aaenestysprosentin-takana-nuoret-aaenestajat?utm_source=
- Euroopan parlamentti. (Heinäkuu 2024.) Euroopan parlamentin vaalimenettelyt. Noudettu 6.11.2024 osoitteesta <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/21/euroopan-parlamentti>

- Euroopan parlamentti. (n.d.a.) EU-vaalit 2024 Selkokielellä. Noudettu 6.11.2024 osoitteesta <https://elections.europa.eu/fi/easy-to-read/>
- Euroopan parlamentti. (n.d.b.) Euroopan parlamentin jäsenet. Noudettu 5.2.2025 osoitteesta <https://www.europarl.europa.eu/meps/fi/home>
- Euroopan parlamentti. (n.d.c.) Tietoa parlamentista. Noudettu 25.1.2025 osoitteesta <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/fi>
- Euroopan parlamentti. (n.d.d.) Lissabonin sopimus: lisää toimivaltaa Euroopan parlamentille. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/fi/powers-and-procedures/the-lisbon-treaty?utm_source=
- Euroopan parlamentti. (n.d.e.) Vertailutyökalu. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta <https://results.elections.europa.eu/fi/tyokalut/vertailutyokalu/>
- Euroopan unioni. (n.d.a.) Euroopan unionin historia – vuodet 1945–1959. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_fi
- Euroopan unioni. (n.d.b.) Euroopan unionin historia – vuodet 1960–1969. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1960-69_fi
- Euroopan unioni. (n.d.c.) Euroopan unionin historia - vuodet 1970–1979. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1970-79_fi
- Euroopan unioni. (n.d.d.) Euroopan unionin historia – vuodet 1980–1989. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1980-89_fi
- Euroopan unioni. (n.d.e.) Euroopan unionin historia – vuodet 1990–1999. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1990-99_fi
- Euroopan unioni. (n.d.f.) Euroopan unionin historia – vuodet 2000–2009. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/2000-09_fi

- Euroopan unionin neuvosto. (9.1.2025.) Mitä neuvosto tekee? Noudettu 25.1.2025 osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/fi/council-eu/what-the-council-does/>
- Euroopan unionin perusoikeuskirja. (2012). EUVL, C 326, 26.10.2012, 391–407. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/char_2012/oj
- Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus [SEUT]. (2016). EUVL, C 202, 7.6.2016, 43–45. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/oj
- Euroopan unionista tehty sopimus [SEU]. (2016). EUVL, C 202, 7.6.2016, 22–23. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/teu_2016/art_14/oj
- Finto. (n.d.) *Metodologia*. Noudettu 7.3.2025 osoitteesta <https://finto.fi/yso/fi/page/p7509>
- Franzon, H. (7.1.2025). Henkilökohtainen sähköpostikeskustelu Ruotsin vaaliviranomainen Henrik Franzon kanssa.
- Gradeen, E. (3.12.2024). Henkilökohtainen sähköpostikeskustelu Ruotsin vaaliviranomainen Elin Gradeen kanssa.
- Harinen, P. Ronkainen, J. Rautopuro, J. & Pitkänen, P. (2006.) *Kahden valtion kansalaiset: Kansanedustajien, viranomaisten ja kansalaisjärjestötoimijoiden näkemyksiä kaksoiskansalaisuudesta*. Noudettu 6.11.2024 osoitteesta <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100705/061ronkainen.pdf?sequence=1>
- Iltalehti. (29.5.2024.) *Yli 100 000 suomalaista voi äänestää EU-vaaleissa kahdesti – ”Teemme rikosilmoituksen”*. Noudettu 28.9.2024 osoitteesta <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/05c39b2b-c19b-4df1-8260-76bd7b3d4bfc>

- Kansalaisuuslaki 16.5.2003/359. Finlex. Noudettu 29.9.2024 osoitteesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20030359>
- Karlskoga. (27.6.2024.) Ruotsin vaalijärjestelmä. Noudettu 25.1.2025 osoitteesta
<https://karlskoga.se/suomi/ruotsin-vaalijarjestelma.html>
- Leitzinger, A. (n.d.) *Kaksoiskansalaisuus – ikiaikainen suomalainen perinne*.
Verkkokolumni.
- Lounaskorpi, A. (Toukokuu 2023.) Aidosti demokraattinen Euroopan unioni”:
Kansalaisten näkemykset eurooppalaisesta demokratiasta Euroopan
tulevaisuuskonferenssin digitaalisella foorumilla. [Pro Gradu. Tampereen
yliopisto]. Trepo. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta
[https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/149341/LounaskorpiAnna.p
df?sequence=2&isAllowed=y](https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/149341/LounaskorpiAnna.pdf?sequence=2&isAllowed=y)
- Miettinen, T. (20.2.2024.) EU Kriisien aikakaudella - Unionin tulevaisuuden
suuntaa etsimässä. Sitra muistio. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta
<https://www.sitra.fi/julkaisut/eu-kriisien-aikakaudella/#esipuhe>
- Neuvoston päätös (EU, Euratom) 2018/994, annettu 13 päivänä heinäkuuta
2018, Euroopan parlamentin jäsenten valinnasta suorilla yleisillä vaaleilla
annetun säädöksen muuttamisesta. Euroopan parlamentin jäsenten
valinnasta annetun säädöksen muuttamisesta. EUVL, L 178, 16.7.2018, 1–
3. Noudettu 7.11.2024 osoitteesta [https://eur-
lex.europa.eu/eli/dec/2018/994/oj](https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2018/994/oj)
- Oikeusministeriö. (20.6.2024.) *Europarlamenttivaalit 2024*. Noudettu 7.3.2025
osoitteesta <https://tulospalvelu.vaalit.fi/EPV-2024/fi/aanestys1.html>
- Oikeusministeriö. (n.d.a.) Vaalien keskeiset periaatteet. Noudettu 25.1.2025
osoitteesta <https://vaalit.fi/vaalien-keskeiset-periaatteet>
- Oikeusministeriö. (n.d.b.) Euroopan parlamentti. Noudettu 26.1.2025 osoitteesta
<https://vaalit.fi/europarlamenttivaalit>
- Oikeusministeriö. (n.d.c.) Usein kysyttyä EU-vaaleista. Noudettu 26.1.2025
osoitteesta <https://vaalit.fi/usein-kysyttya>

- Peltoniemi, J. (2018.) *On the Borderlines of Voting Finnish emigrants' transnational identities and political participation*. [Väitöskirja. Tampereen yliopisto]. Trepo. Noudettu 6.11.2024 osoitteesta <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104104/978-952-03-0810-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Quarm, S. (n.d.) *Dubbelt medborgarskap. Diskursanalys av offentliga utredningar om dubbelt medborgarskap i Nederländerna och Sverige*. [Lundin yliopisto. Valtiotieteen laitos.] Noudettu 26.1.2025 osoitteesta <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1692867&fileId=1692872>
- Rikoslaki. Annettu 19.12.1889. Finlex. Noudettu 5.10.2024 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- Ronkainen, J. (12.12.2009.) *Väliviivakansalaiset : Monikansalaisuus asemana ja käytäntönä*. [Väitöskirja. Joensuun yliopisto]. Erepo. Noudettu 6.11.2024 osoitteesta https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/9728/urn_isbn_978-952-219-312-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Salm, C. (Kesäkuu 2019.) *European elections: A historical perspective. At a glance*. European Parliament History. EPRS | European Parliamentary Research Service. Noudettu 6.11.2024 osoitteesta [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/637957/EPRS_ATA\(2019\)637957_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/637957/EPRS_ATA(2019)637957_EN.pdf)
- Sanfrid Sjö, P. (Joulukuu 2016.) *Yksi henkilö, yksi kansalaisuus?* Kansalaisuusstatuksen vaikutus etnisen ulkoryhmän lojaalisuuden ja luottamuksen arvioinnissa. [Pro gradu tutkielma. Helsingin yliopisto]. Noudettu 6.11.2024 osoitteesta <https://core.ac.uk/download/pdf/78567184.pdf>

Sisäministeriö. (n.d.) Usein kysytyt kysymykset kaksoiskansalaisuudesta.

Noudettu 17.11.2024 osoitteesta

<https://intermin.fi/maahanmuutto/kansalaisuus/ukk-kaksoiskansalaisuudesta>

Suomisanakirja.fi. (n.d.) *Triangulaatio*. Noudettu 7.3.2025 osoitteesta

<https://www.suomisanakirja.fi/triangulaatio>

Sveriges riksdag. (n.d.) EU:n vaalit. Noudettu 25.1.2025 osoitteesta

<https://www.riksdagen.se/fi/other-languages/suomi/tama-on-eu/eun-vaalit/>

Tilindyte, L. (Huhtikuu 2019.) Election of the President of the European

Commission - Understanding the Spitzenkandidaten process. EPRS |

European Parliamentary Research Service. Noudettu 26.1.2026

osoitteesta

https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/630264/EP_RS_BRI%282018%29630264_EN.pdf?utm_source=

Vaalilaki. (714/1998). Finlex. Noudettu 5.10.2024 osoitteesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>

Valmyndigheten. (23.11.2021.) The fundamentals of the electoral system.

Noudettu 25.1.2025 osoitteesta

<https://www.val.se/servicelankar/servicelankar/other-languages/english-engelska/electoral-system/general-elections.html>

Valmyndigheten. (30.3.2021.) Voting for party and person. Noudettu 25.1.2025

osoitteesta <https://www.val.se/servicelankar/servicelankar/other-languages/english-engelska/voting/voting-for-party-and-person.html>

Valta, V. (26.9.2024.) Henkilökohtainen keskustelu Tukholman Suomen

suurlähetystön konsulivirkailija Veera Valta kanssa. Valta toimi vuoden

2024 EU-vaaleissa vaalikoordinaattorina.

Valtioneuvosto. (25.7.2024.) Suomalaisedustajat Euroopan parlamentissa.

Noudettu 5.2.2025 osoitteesta <https://eurooppatiedotus.fi/suomi-ja-eu/valinta-euroopan-parlamenttiin/>

Yle. (12.9.2018.) *Voiko kansalaisen pakottaa äänestämään? Belgiassa 1800-luvun laki tuottaa yhä kadehdittavia äänestysprosentteja.* Noudettu 26.1.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/3-10395899>

Yle. (13.5.2019.) *18–29-vuotiaat fanittavat EU:ta, mutta eivät äänestä – "Ehkä meillä on asiat niin hyvin, että emme ole ajatelleet äänestysasiaa".* Noudettu 26.1.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/3-10775727>

Yle. (20.5.2014.) *Äänestätkö EU-vaaleissa? Pitäisikö äänestämisen olla pakollista?* Noudettu 26.1.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/3-7251232>

Rissanen, E. (2025.) Sähköpostihaastattelu Oikeusministeriön erityisasiantuntija Elina Rissanen kanssa.

LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake.

Kaksoiskansalaisten äänestyskäyttäytyminen / Dubbelmedborgares röstbeteende

Tämä kysely on suunnattu Ruotsissa asuville Suomen ja Ruotsin kaksoiskansalaisille, jotka ovat kaksoiskansalaisuuden aikana äänestäneet vähintään kerran EU-vaaleissa. Kyselyssä selvitetään, millä perusteilla äänestyspäätökset tehdään ja kuinka hyvin äänioikeuteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet tunnetaan. Lisäksi kartoitetaan mahdollisia haasteita äänestyksen ja äänioikeuden rekisteröinnin osalta. Vastaaminen vie noin 10 minuuttia.

Den här enkäten riktar sig till personer med dubbelt medborgarskap i Finland och Sverige som bor i Sverige och har röstat minst en gång i Europaparlamentsvalet under sin tid som dubbelmedborgare. Syftet med enkäten är att undersöka vilka faktorer som påverkar deras val till land av kandidat samt hur väl deras rättigheter och skyldigheter kring rösträtten i EU-val är kända. Enkäten kartlägger också eventuella utmaningar i samband med röstning och registrering av rösträtt. Enkäten tar cirka 10 minuter att fylla i.

Kyselylomakkeeseen sisältyivät seuraavat kysymykset (*pakollinen kysymys).

Taustatiedot / Bakgrundsinformation

1. Sukupuoli / Kön *
2. Ikä / Ålder *
3. Kuinka kauan olet asunut Ruotsissa? / Hur länge har du bott i Sverige? *
4. Missä olet syntynyt? / Var är du född? *
5. Minkä maiden kansalaisuudet sinulla on? / Vilka medborgarskap har du? *

Jos vastauksesi on muu kuin Suomi ja Ruotsi, kiitos osallistumisestasi. Tämä kysely on suunnattu Suomen ja Ruotsin kaksoiskansalaisille.

Om ditt svar är annat än Finland och Sverige, tack för ditt deltagande. Den här enkäten riktar sig till personer med dubbelt medborgarskap i Finland och Sverige.

Äänestyskokemukset / Valerfarenhet

6. Oletko äänestänyt EU-vaaleissa Suomen ja Ruotsin kaksoiskansalaisena? / Har du röstat i Europaparlamentsval som dubbelmedborgare i Finland och Sverige? *

Jos vastauksesi on "En ole äänestänyt", kiitos osallistumisestasi. Tämä kysely on suunnattu Suomen ja Ruotsin kaksoiskansalaisille, jotka ovat äänestäneet EU-vaaleissa. Om ditt svar är "Har inte röstat", tack för ditt deltagande. Den här enkäten riktar sig till personer med dubbelt medborgarskap i Finland och Sverige som har röstat i Europaparlamentsvalet.

7. Jos äänestit viime EU-vaaleissa, kumman maan ehdokasta äänestit? / Om du röstade i senaste Europaparlamentsvalet, vilket lands kandidat röstade du på? *

8. Mitkä syyt vaikuttivat siihen, kumman maan ehdokasta äänestit? / Vilka orsaker påverkade ditt val av land på kandidat? (Valitse kaikki, jotka pätevät. / Välj alla som stämmer.) *

Tietoisuus ja suuntautuneisuus / Medvetenhet och Inriktning

9. Koetko, että olet normaalia perehtyneempi vaalijärjestelmiin, jolla olisi merkitystä puolueettomuuteesi vastauksissa? / Upplever du dig som särskilt insatt i valsistem och därmed påverkad av din kunnighet i svaren? *

Tämä kysely on suunnattu tavallisille äänestäjille, ei asiantuntijoille tai kampanjoitsijoille. / Enkäten riktar sig till vanliga väljare, inte till personer som innehar kunskap om valsistem som experter.

10. Tiedätkö, että EU-vaaleissa saa äänestää vain yhden maan kandidaattia? /
Känner du till att man endast får rösta på ett lands kandidat i
Europaparlamentsval? *

11. Koetko, että kahden maan ehdokkaan äänestäminen EU-vaaleissa olisi
teoriassa mahdollista? / Upplever du att det teoretiskt skulle vara möjligt att rösta
på två länders kandidater i Europaparlamentsval? *

12. Kuinka hyvin tunnet yleensä EU-vaaleihin liittyvät ehdokkaat ja puolueet? / Hur
väl insatt är du i Europaparlamentsvalets kandidater och partier? *

13. Kuinka aktiivisesti seuraat EU-vaaleihin liittyvää politiikkaa ja uutisointia? / Hur
aktivt följer du politik och nyheter som rör Europaparlamentsval? *

Kehitysnäkökulmat / Utvecklingsperspektiv

14. Mitkä tekijät lisäisivät kiinnostustasi äänestää EU-vaaleissa joko Suomessa tai
Ruotsissa? / Vilka faktorer skulle öka ditt intresse för att rösta i
Europaparlamentsval antingen i Finland eller Sverige?

15. Kuinka tyytyväinen olet tiedottamiseen, joka koskee kaksoiskansalaisten
oikeuksia ja velvollisuuksia EU-vaaleihin ja äänestämiseen liittyen? / Hur nöjd är
du med informering om dubbelmedborgares rättigheter och skyldigheter kring
Europaparlamentsval och röstande? *

16. Kerro vapaasti äänestämispöytäkirjasta ja mitä siihen kuului. / Berätta fritt hur
var din sista erfarenhet av röstning och vad innehöll den.